

ZALÁN TIBOR

KATONÁK

DRÁMA KÉT FELVONÁSBAN

1993

SZEREPLŐK:

ÁCS MIHÁLY,	böllér ötven év körüli, hatalmas, erős ember. Nem műveletlen, de nem is túl okos. Kedélyes férfiú, szeret enni, inni, mulatni.
ÁCS MIHÁLYNÉ, MARISKA	szépasszony, jó tíz évvel fiatalabb az uránál. Felvágta a nyelvét, nem tennék érte tűzbe a kezünket, ha ez jelent valamit.
ÉVA, Ácsék nagyobbik lánya	tizenkilenc éves, komoly, szomorkás lélek
ERZSI, Ácsék kisebbik lánya	tizenhat éves, hebrencs, életrevaló
TANÍTÓ	harminc év körüli, művelt, zárkózott, finomkodó lélek. Nem elsősorban Ács miatt látogatja a házat, hanem a két lány és talán Mariska miatt.
TISZTELETES	hatvan év körüli, kenetteljes, de kemény, számító ember
TIZEDES	harmincöt év körüli, tapasztalatlan. Fővárosi, ez hol nyafkaságban, hol tájékozatlanságban mutatkozik meg. Kiegyensúlyozatlan, meggondolatlan.
KRAUSZ	húsz év körüli, izgága, sunyi; közlegény
VIRÁG	negyvenen felüli ember; közlegény
BOROS	harmincas, komor, humortalan ember; szomszéd
JANKOVICS	ötven év körüli, néma szereplő
GULYÁS	szomszéd
GULYÁSNÉ	szomszéd
TELEK	szomszéd

TELEKNÉ

szomszéd

KLEIN

szomszéd

ASSZONY

harminc körüli, nyúzott teremtés

I. FELVONÁS

1. jelenet

(A böllér házában vagyunk. Tágas, kissé régimódián berendezett nappali. Közepén tekintélyes, ovális asztal terpeszkedik, köréje állítva legalább hat-hét szék. A falon falusi vásárokon kapható olaj Krisztus-kép, a kézzel himzett falvédőkön szarvasok és erdei tájak láthatóak. A nézőkkel szemközt tömörfa ajtó, mely a tisztaszobába vezet; a jelenet kezdetén csukva van. Falépcső vezet fel a manzárdba. Jobb oldalról nyílik a konyha. Mariska jön be, tányérokat tesz az asztalra. Kimegy. Majdnem összeütközik a lányaival. Zavartan nevetgélnek. Éva szamovárt hoz be a konyhából, bedugja a konnektorba, dudorászik. Erzsi az asztalt rendezgeti, szalvétákat hajtogat.)

ERZSI   Utálok ezeket az előkészületeket! Apuska mindig túlzásokba esik. Na, mit bámulsz? Nem így van talán?

ÉVA   Így van. De akkor sem illendő. Ha ő jónak látja...

ERZSI   Ne mán, te kis szentfazék. Tisztára olyan vagy, mint a tiszteletes. *(Utánozza.)* Gyérékéék. Szerésséték az ápátokát, mér az jézuská csak ákkor szerét majd bennétékét...

ÉVA   Szégyellhetnéd magadat! Hát nincs benned semmi tisztelet?

ERZSI   Hát nincs. Ha valaki idecsődít egy csomó embert, akkor ne szédelegjen el a kocsmába, hanem legyen itthon, szívjon bort a pincében, töltsé szét üvegekbe, süsse meg a hurkát, fényesítse ki az étkészletet, terítse meg az asztalt...

ÉVA   Apuska nem a kocsmában szédeleg. A terítés különben sem az ő feladata...

ERZSI   Nekem aztán mindegy. El akarok innen menni. Remélem, az én jó Istenkém hamar férjhez ad valami túlszép emberhez.

ÉVA Apuska elszomorodna, ha hallaná, Erzsikém...

ERZSI Apuska, apuska! Mást se tudsz mondani. Apuska. Szerintem te az apuskádhoz fogsz férjhez menni, ha már végképp nem bírod tovább. Jutott már eszedbe, hogy más férfi is van kerek e világon? Olyan erős, magas, barna, na jó, legfeljebb veres. Szőke nekem nem kellene a föld minden kincséért sem. Szőke, az aztán nem.

ÉVA Miért nem? Apuska is... A szőke is csak ember... ha nem is szép... ember az is...

ERZSI Nem fiacskám. A szőke a' nem ember, hanem a' gazember. Nézd meg anyánkat! Milyen élete van a szőkéje mellett... Pedig szép asszony lenne. Mit lenne, hát az is, szép. *(A mellét tapogatja.)* Ha nekem olyan melleim lehetnének. Nagyok, kemények... Neked persze már majdnem akkora van... Te szerencse kegyeltje, te...

ÉVA *(szinte futva megy kifelé, szörnyen zavarban van)* Megígértem anyuskának, hogy segítek a konyhában, felválni a kalácsot. Különben is... megbotránkoztatsz.

ERZSI *(utánozza)* Különben is megbotránkoztatsz... a kis kurvája. Hogy őt meg lehet botránkoztatni. A tanító, az kellene neki. Vagy a Boros. Arra meregeti a szemét egész bibliaóra alatt. Amikor meg a Boros ránéz, elpirul. Azt mondja nekem, hogy Erzsikém. Tiszta nyál a szeretetétől minden. Nyálban tocsogunk, drága gyermek. *(Pakolgat. Nem veszi észre, hogy Ács benyit a bal oldali ajtón. A férfi a lánya mögé lopakszik. Kapatosnak látszik.)*

ÁCS Húúú!

ERZSI *(rettenetesen megijed)* Jaj! Hát hülye maga? Tisztára hülye? Hogy néz ki? Az Istenit a pofájának! Hülye maga?

ÁCS *(megszégyenülten)* Na elég... Csak játszódtam... cicám.

ERZSI Tudja kivel játszódjék maga, meg hogy ki a maga cicája! Megint bebaszott. Aztán meg jön a pap, meg jönnek a haverjai, maga meg megint azt találja mondani nekik, na, csak ne integessen, azt mondja nekik, mint a múltkor, hogy ha József ács volt, akkor maga József, mert hogy maga hivatalosan Ács, úgy mint született Ács Mihály, erre különösen nagyon vissza tudok emlékezni, hogy *született Ács Mihály*, és hogy tulajdonképpen akkor maga a Jézus apja, az igazi ács, József meg az itteni böl-lér, mert végső soron ő csak egy József és másodfokon ács, na nekem ne integessen, így volt, és még akkor is röhögött ezen, amikor a tiszteletes rendesen lepirította.

ÁCS Na, most akkor Ács vagyok, vagy nem vagyok Ács?

ERZSI Magát csak úgy hívják. Ácsnak Ács. De nem ács, hanem böl-lér. Ráadásul maga pogány is, semmiképpen nem lehetne Jézus apja. Állítólag a mi apánk, de...

ÁCS Ne izélj, te Böske! Hamar a szappant, és a forró vizet. Tudod, munka után mindig lemosakszom.

ERZSI Ne szólítson Böskének!

ÁCS Akkor ne izélj! Tudod, hogy munka után... le kell mosnom ne-kem ezt a sok vért a kezemről... Ünnepe nekem a kézmosás, ki-csi lányom... szertartás, melyet minden vágás után el kell vé-geznem itthon. Milyen érdekes, nem, hogy az orvos a műtét előtt mosakszik be, én meg a műtét után. Bemosakszom az élethez, drágám...

ERZSI Nem menne már átöltözni? Mindjárt itt lesznek a többiek.

ÁCS Csak nem? Ne marhászkodjál, fiam. Csak nem csütörtök van éppen? Már megint...

ERZSI Egészen véletlenül, éppen csütörtök. Már megint. De tényleg csak egészen véletlenül.

ÁCS   Akkor pedig...
 ERZSI (*először mosolyodik el*) Akkor pedig...
 EGYSZERRE   Akkor pedig — bibliaóóóóóóóra!
 ÁCS   A betyár szentségit, hát nem elfelejtettem!
 ERZSI   Na tessék. Káromkodik. Magának aztán lesz mit leszentesked-
                           nie ma este... is...
 MARISKA (*egy ideje jelen van, szótlánul hallgatta őket*) Hagyd apádat, Erzsi!
                           Látod, mennyire kimerült.
 ERZSI   Anyám is egy szent... Meg kell a szívnek szakadni.
 MARISKA   Te meg egy szemtelen fruska vagy. Mihály, menjen már, hozza
                           rendbe magát, mindjárt itt vannak a vendégek.
 ÁCS   Félre ne érts, csak elugrottam vágás után egy percre...
 MARISKA   Tudom, tudom.
 ÁCS (*keményen*) Hogy áll a hurka?
 MARISKA   Készen.
 ÁCS   Kolbász van rendesen a tepsikben?
 MARISKA   Készen.
 ÁCS   Krumpli?
 MARISKA   Készen.
 ÁCS   Savanyúság?
 MARISKA   Készen.
 ÁCS   Hájas sütemény?
 MARISKA   Készen.
 ÁCS   Bort szívtatok-e?
 MARISKA   Készen.
 ÁCS   Mi van?
 MARISKA (*felriad*) Szívtunk.
 ÁCS   Amit a tiszteletes szeret?
 MARISKA   Amit a tiszteletes szeret.

ÁCS (*kifelé menet*) Áldom az én Istenkémet, hogy ilyen remek családdal áldott meg... mondom is mindenkinek, Ács Mihálynak nagy szerencséje van az étellel...

MARISKA Menjen már...

ÁCS Hogy én ma mi finomságot fogok itt összezabálni... (*Becsapódik utána az ajtó. Még hallatszik:*) Évikém, hozz hamar apádnak egy lavór forró vizet, meg szappant, ahogyan szoktuk, tudod... Meg egy kupicával a nagy ijedelemre...

ERZSI (rövid, tanácstalan hallgatás után) Hogy rohadna beléd!

MARISKA Miket beszélsz, te szerencsétlen? Az apád...

ERZSI Arról én nem tehetek. Arról csak te tehetsz. Hogy ez az apánk. Hogy egy ilyen...

ÉVA (*eddig hallgatózott, vizes kezeit törölgetve*) Miért, mi bajod van vele?

ERZSI Nekem ugyan semmi. Csak elegendem van belőle. Az egész figurából. Abból, hogy olyan otromba... ostoba... goromba... (*Tanácstalanul néz rá az anyjára.*) Mondhatom? (*Mariska bólint.*) Egy faszfej.

MARISKA (*meglepődve*) Ezt nem kellett volna... visszavonok mindent. Vegyük úgy, hogy nem mondtál semmit.

ERZSI Te mit véded, amikor tönkretette az egész életedet? Olyan lehattél lánykorodban, mint egy királynő. Nem így volt? Szép, puha, hideg királynő.

ÉVA Mamuska még most is olyan, mint egy királynő.

ERZSI Neked kuss van!

MARISKA Ejnye! Megharagszom... a mérték... mit akartál mondani?

ERZSI Igen, te királynő lehattél volna, anya. Igazi királynő. És mi lettél?

MARISKA Hagyd ezt!

ERZSI Egy falusi böllér felesége. Hétvégeken sütöd a hurkát, apa meg hazajön vér- és borszagúan... Mossa, mossa a kezeit, de nem tudja lemosni róla a vért... a vérszagot... az egész lakást eltelíti a vérszag... a friss vér szaga...

ÉVA Egy hentesnek az a dolga, hogy disznót vágjon...

ERZSI Ja. Megállás nélkül öli azokat a nyomorultakat... Torokba szúrja őket. Azoknak meg méhe van... meg heréje van... párzanak, szülnek...

ÉVA Te hülye vagy. Jobb lenne, ha a disznók szúrnák torokba apuskát?

ERZSI Ostoba liba. Nem erről van szó.

MARISKA Tényleg nem erről van szó...

ÉVA (*nagyon megbántódik*) Értem én. (*Megkeményedik.*) De nem akarom, hogy az *apámat* bántsátok!

MARISKA Senki sem bántja az *apádat*. Apát valamennyien szeretjük.

ÁCS (*törülközőbe csavargózva toppan be*) Ki szidja az anyámat? De bitangul elfáradtam, ha ti azt tudnátok! Három malac egy nap. Az egyik volt vagy két és fél mázsa. Segítség meg sehol. Mire a földön volt... na, azt látnotok kellett volna. Mire a földön volt. Ha harc, legyen harc! Képzeljétek el, megvadult. Kitért abból a vacak ólból, fel-alá rohangált az udvaron. Tudjátok, mire emlékeztet engem egy ekkora állat? A vonatra. Jön, és elsodor. És éppen úgy világít a rohadt szeme, mint a mozdonyé. Na, jött az átkozott. A fogónak megfogadott emberek persze mind félreugrottak. Jön nekem, egyenesen nekem a dög. És mekkora nagy olyankor! Erre lekapom a kabátomat, rádobom a fejére. Egy pillanatra megtorpant, no, akkor lendültem előre, rá a disznóra, a tetejére... ki kell ezt pontosan számolni...

MARISKA Ezt majd máskor, Mihály, itt lófrálgat gatyá nélkül, a vendégek meg már a kapuban.

ÁCS Na ja. Édes kicsi feleségem, merre találok a tiszta gatyát, a tiszta trikót, a tiszta zoknit, a tiszta inget...

ERZSI Ez tisztára becsavarodott...

ÁCS *(belemerevedik az előző mozdulatba)* Te, ide figyelj, én egyszer meghal-
lom, érted, meg fogom hallani, eljut majd a fülemig, amit
mondasz, érted, és akkor neked annyi. Kibelezlek. Értetted?
Mint egy disznót. Azért mégiscsak van határa mindennek! Az
ember hajnalban kel, egész nap gürizik, hozza haza a lóvét
meg a kóstolót, a kisasszony meg, aki egész nap itthon heve-
részt, csak úgy, lazán lehülyézi. Az apját. *(Mariska közéjük
áll.)* Élősködő kis szarosok. Mind a ketten. Azok, mind a ket-
ten, és már nagyon bánom, hogy megcsináltam őket.

ÉVA Ne, apuska, nem gondoltuk ám...

ÁCS Te... kuss!

MARISKA Gratulálok. Igazán rendes család, finom, tapintatos családapa.

ÁCS Igaz. Ne haragudj, kislányom, nem is neked szántam, csak ép-
pen te... Elfáradtam...

ÉVA Látom. Le kéne pihenned...

ÁCS Ez az Erzsi nagyon felbosszantott az előbb.

ERZI Én nem *ez az Erzsi* vagyok, én a kislányod vagyok, az egyik
kislányod, csak nem nyalom olyan vehemensen a seggedet,
kedves apám, ahogy a másik kismajmod, aki gondolkodás nél-
kül...

MARISKA Most aztán elég. Kifelé innen... elég... mind a kettő!

ÉVA De hát én miért?

MARISKA Azt mondtam, kifelé! Kifelé!

(A lányok riadtan menekülnek a konyhába.)

ÁCS Nyugalom, Mariskám, kamaszodó lányok. Ilyenkor nagyon sok a problémájuk, hiszen pontosan tudod te is eztet...

MARISKA Hagyja most ezeket. Mindjárt kezdődik az óra. (*Zavartan.*) Mit hallott a... katonákról?

ÁCS Azok vannak. Itt vannak. Már egészen, közel, valahol.

MARISKA Hablatyol.

ÁCS Nem. Bármelyik pillanatban...

MARISKA Ne mondja ki!

ÁCS Én is félek, Mariskám. Nézz rám, itt vagyok, ekkora nagy melák állat, és félek. Érted, félek? Én, aki pusztá kézzel baszom homlokon a bikát, én, félek... de nagyon, édesem... egy ekkora nagy melák állat...

MARISKA Mitől fél, maga *nagy melák állat*?

ÁCS A katonáktól. Azt mondják, napok kérdése... óráké talán... itt lesznek... és akkor mi lesz... *veletek*?

MARISKA Velünk? Mi lenne velünk? Semmi sem lenne velünk. Jönnek, aztán meg elmennek. Nem így van?

(*Hosszan csengetenek. Mariska kiszalad beengedni a vendéget, Ács elcammog, rendbe teszi a ruháját. Mariska Borossal tér vissza.*)

BOROS Azt nekem pedig ne mondja senki, hogy ezt meg fogjuk úszni. Tetszik ezt érteni, Mariska, hát hogyan tetszene megérteni.

MARISKA Ne keltsen pánikot, Boros, nyugalom, itt bibliaóra lesz, s nem a háborúról fogunk vitatkozni. Ne izgassa fel a lányokat...

BOROS Jól van, én csak mondtam.

MARISKA Ne mondja! Üljön le. Vegyen a süteményből. Van bor is, töltjön magának. Képzelve, ma a piacon kaptam paradicsomot.

Akar egy paradicsomot? Mikor evett utoljára paradicsomot, Boros?

BOROS Nem lehetne, hogy Mihálynak hívjon?

MARISKA Nem lehetne. Én a férjemet hívom Mihálynak. Akar paradicsomot, Boros?

BOROS (*sunyi pillantást vet rá*) Nem paradicsomot akarok. *Mást.*

MARISKA (*hátat fordít neki*) Mással nem szolgálhatok, Boros. (Bizonytalanul.) Megértette?

BOROS (*mögé lép, hirtelen mozdulattal mindkét tenyerét a nő mellére tapasztja.*) Ne játssz velem, te kis dög. Tudom, hogy te is akarsz... (*nagyot rándul az altestével*) érzed, érzed, milyen nagy vagyok...

MARISKA (*nyugodtan*) Boros! A férjem pillanatokon belül itt lesz. Ha azt látja, hogy maga a mellemet markolássza, előveszi azt a nagy disznóölő kését, és... és... kiheréli, Boros. Levágja azt a nagy büszke valamelyét, amelyiket most a fenekemhez szorítja. Azt gondolnám tehát, Boros, hogy menjen a fenébe a mancsaival meg a... nagy faszával...

BOROS Tessék?

MARISKA Jól hallotta. Zavar, hogy a hátamba nyomja az izéjét. Nem izgat fel, Boros, fogja fel végre. Elegem van magából. Ha nem száll le rólam, szólok a férjemnek. Rákényszerít.

BOROS (*leül, kényszeredetten vigyorog*) Úgysem szól. De legyen. Leszálok magáról. Egyet azonban megmondhatok. Én figyelni fogok. Ha valakit magához enged... mást... ha valaki magát... ha... én megölöm.

MARISKA Rendben, Boros, csak ölje meg. És engem is? Képes lenne rá?

BOROS Dögölj meg, te...

MARISKA Ce...ce...ce... Ha szabad kérdezni, miért nem hozta el a feleségét, Boros?

BOROS Elküldtem a gyerekekkel Délre.

MARISKA El? Csak nem? És miért küldte el őket *Délre*?

BOROS Tudja, kedvesem, a háború... nem akarom, hogy bajuk essék...

MARISKA Hát igaz, Boros, igaz, hogy a háború... hogy elérhet minket?

BOROS (*lehajtja a fejét*) Tudja mit? Hagyjon engem békén! Rendben van? Hagyjon engem békén... maga dög.

ÁCS (*nem tudjuk, hallotta-e az utolsó mondatokat, furcsán, zavartan álldogál az ajtóban*) Na, hát már itt is az első vendég. Jó estét, Boros!

BOROS Neked is, Mihály bátyám.

ÁCS Hűvös van odakint, ugye?

BOROS Hűvös.

ÁCS De idebent bezzeg nincs hideg, ugye?

BOROS Idebent nincs.

ÁCS Rosszkedvűnek látszol.

BOROS Nincs jó kedvem.

ÁCS Valamit innál-e?

BOROS Valamit. Nem muszáj.

ÁCS Muszáj, nem muszáj. Furcsa ember vagy te, Boros.

MARISKA Hagyja békén szegényt! Nem látja, hogy milyen elgyötört?

ÁCS Elgyötört? Csak nem a nők gyöttrik agyon szegényt?

MARISKA Ne ízetlenkedjék.

ÁCS Ejnye. Már a tréfát se akarjátok érteni. Hazajövök fáradtan...

MARISKA Az ég szerelmére, csak el ne kezdje!

BOROS Vágott?

ÁCS Ja. Savanyú pofát. Hehe. Egyébként vágtam. Hármat is. Hál Istennek, van munka elég. Szeretnek, de nem azért mondom... (*Tölt Borosnak egy kancsóból.*) No, igyál, Boros.

BOROS   Maga nem?
ÁCS   Most nem. Ha meg nem haragszol.
BOROS (*hirtelen, sötéten*) Csak velem nem, ugye?

(Csöngetnek. Ács válaszadás nélkül kisiet.)

BOROS   Ennek meg mi a fene baja van?
MARISKA   Milyen ártatlan ember! Megszakad a szívem! Itt legyeskedik körülöttem már hónapok óta, azt hiszi, teljesen hülye a férjem?
BOROS   Gondolja, hogy valamit tud?
MARISKA   Ha valamit tudna, akkor maga már rég helyet cserélt volna a reggeli disznókkal. Biztos, hogy a torkába verné a kést.
BOROS   Ne ijesztegessen, édes. Nem olyan nagy vagány a maga Mihály...

(Többen érkeznek, Jankovics, Gulyásék, Telekék. Ács szelíden terelgeti őket maga előtt.)

MARISKA   Isten hozta mindannyiukat.
TELEK   Igyekeztünk azért mi magunk is.
GULYÁSÉNÉ   (*csókot lehel Mariska arcára*) Jó színben vagy, drágám.
MARISKA   Köszönöm. Te pedig nagyon... csinos... na, ne ácsorogjanak már, üljenek le.

(Nehézkesen elhelyezkednek.)

ÁCS   Kinek tölthetek?
MARISKA   Micsoda kérdés? Mindenkinek.
TELEKNÉ   Nekem csak üdítőt, Mihály.
ÁCS   Lónyálat én nem töltök. Az az asszonyok dolga.
MARISKA   Miket nem mondasz? Szégyenbe hozod az embert.

ÁCS *(nem vesz tudomást róla)* Addig igyatok, amíg a tiszteletes meg nem érkezik, mert akkor aztán vége a... *(Csöngetés szakítja meg a mondatot.)* Aha, lehet, már itt is van. Gyorsan a poharakat! Lányok, menjetek ajtót nyitni. Lányok, ajtó! *(Kapkodva teletölti mindenki poharát, isznak. A tanító érkezik, nyomában Éva.)*

TANÍTÓ Jó estét! *(Valamennyien morognak valamit, egyszerre feszültséggel telik meg a levegő.)*

ÉVA Foglaljon helyet, tanító úr.

TANÍTÓ Nem tanító úr: István...

ÉVA *(zavartan)* Nem tudom mondani... na!

ÁCS Isten hozta a tanító urat.

TANÍTÓ Kérem szépen, Mihály, mondtam már magának is, hogy engem hívjon Istvánnak, de maga is csak...

ÁCS Nem áll rá a szám. Maga valahogy nem olyan, mint egy István. Maga pont olyan viszont, mint egy tanító. Én a tiszteletest se hívom Sanyinak.

TANÍTÓ Az más.

ÁCS Nekem nem más.

MARISKA Üljön már le, István, kóstolja meg az uram új borát.

TANÍTÓ Na látja! Köszönöm. Elfáradtam ma az iskolában. Nehéz dolog a tanítás.

GULYÁS Hallja, én szívesen cserélnék magával. Persze, ha olyan okos lennék, mint a tanító úr. Osztt maga fogná meg az ásó nyelét.

TANÍTÓ Megfognám.

TELEK Tán még a teheneket is megfejné helyettem.

TANÍTÓ Megfejné. Nem piszkos nekem semmilyen munka sem. Úgy higgyék el, ahogy mondom.

ÁCS Akkor a disznókat is levágná helyettem, ugye?

TANÍTÓ Azt nem. Ölni nem szoktam. Pardon... bocsánat... úgy értettem, hogy megszűrni... mondom, hogy fáradt vagyok, nézze el nekem, kedves Mihály, nem akartam megbántani.

ÁCS Nem bántott meg. De látom, valamit nem ért. Hogy az én munkám is szakma. Lehet szeretni, hogy olyan, mint a Gulyásé, vagy a Teleké, vagy akár a magáé, tisztelt tanító úr. Valakinek le kell vágnia az állatokat. Nekem eszembe se jut, amikor megszúrom őket, hogy élőlények. Akár a tárgyak. Érti? Jó helyen kell szűrni, a torkába, nem elvágni a nyelőcsövét rögtön, jól kell pörkölni, kaparni, fehérre súrolni, jól kell a hasán felvágni, lefejtetni a hájat, ki a beleket, a sonkákat, a szalonnát, abálni, zsírt sütni, hurkát és kolbászt tölteni... Ölni? Mit jelent az, hogy ölni? Emlékszem, amikor inas voltam, azzal riogattak, hogy amikor lovat vágok, majd rám néz a ló a nagy barna szemével, és könnyek lesznek a lónak a szemében, és elgyengül a kezem, és álmomban folyton látni fogom a lovat, a szenvedő, könnyes arcú lovat. Tudja mit mondok én magának, tanító úr? Hát én nem álmodok lovak arcával, mert a lovaknak nem arcuk van, hanem csak pofájuk. No, én odaálltam a ló elé, olyan csinos, almásderes volt, kecses és magas, néztem a szemébe, de a ló szemében nem volt semmi, ami emberi lett volna, azt egyszer csak azon vettem észre magam, hogy nincs mit néznem rajta. No és, kitalálja, hogy mit csináltam? Nem fogja. Olyat odabasztam neki, hogy egyből összecsuklott. No, érti-e már, miről van szó?

TANÍTÓ Értettem én az elején is. Csak rosszra állt rá a szám...

ÁCS Tudom én, hogy sokan úgy gondolkodnak, ahogy a tanító úr. Hogy én mégiscsak megölöm a disznókat. Meg. Na, ezt akarják hallani? Meg én, a kurva anyjukat, a disznóknak, és nincs

lelkifurdalásom. Hogy lelke sincs? Ez megint nem igaz. Úgy sírtam én az anyám lakodalmán, mint a szaros gyerek. Meg akkor is, amikor ezek a kis csipások megszülettek. Letettem a homlokomat ide ni, a karomra, aztán bögtem, mint az állat... Szóval, ordítottam.

TISZTELETES Dicsértessék.

ÁCS *(még mindig az előző túlhevítettségben)* Maga meg hogy a francba jött be, tiszteletes úr?

ÉVA Apuska, mit nem mondasz!

TISZTELETES Bejöttem, hát bejöttem. Erzsi engedett be. Hanem, erős hangulatában van ma megint, Mihály.

MARISKA Üljön már le minálunk, ne ácsorogjon, tiszteletes úr. Az uram éppen arról beszélt, hogy milyen meghatódós.

TISZTELETES Ezt én is igazolhatom. Amikor a te keresztelőd volt, Évikém, apád itt ült az asztalnál, és amíg beszéltem, megállás nélkül zokogott. Na, pont úgy rakta le az asztalra a vastag karjait, ahogy most is. Végeztem a szentbeszéddel, megkereszteltelek, még mindig zokog az ember. Odamegyek hozzá, mondom neki, ejnye, Mihály, hát hagyja már abba, ha tudom, hogy ilyen érzékeny, akkor másik beszédet választottam volna. Tudod, hogy mit mondott erre? Azt mondja, a vörösre dörgölt, kisírt szemeit rám emelve végül, azt mondja, nem is hallottam, hogy mit beszél, a nagy sírástól. (Derültség. Isznak.) Istennek legyen hála.

MARISKA Mindannyian itt vagyunk?

TISZTELETES Ahogy elnézem, mindenki, aki szokott.

MARISKA Akkor most mi legyen, Sándor bácsi? Előbb megtartjuk a bibliaórát, és utána eszünk, vagy előbb eszünk, és utána tartjuk meg a bibliaórát.

TISZTELETES Hát hogy szoktuk, Mariskám?

MARISKA (*tüntetően kacéran*) Hol így szoktuk, hol úgy szoktuk.

TISZTELETES Na, akkor most szokjuk úgy, hogy... előbb eszünk... feltéve, ha van mit.

ÁCS Hogy van-e? Hát miért vagyok én hentes, ha még egy vacsorára valót se tudok összevágni magamnak. Csigatészta-leves, főtt hús tormával, friss hurka, kolbász, töltött káposzta ja, és Mariska sütött a lányokkal hájast is...

GULYÁS Ez már döfi. Akkor már én is amellettennék, ha meg nem sértem a tiszteletes urat, hogy együnk egy falást...

GULYÁSÉNÉ Vagy tán ehetnénk kettőt is...

ÁCS Lányok! Jöhet befelé a vacsora!

(Valamennyien elhelyezkednek az asztalnál. Mariska Boros mellé ül, a tiszteletes Ácshoz. A lányok sűrögnek, forognak, hordják az ételeket.)

TISZTELETES Aki nekünk ételt, italt adott, annak neve legyen áldott!

MIND Ámen.

(Csöngetnek. Erzsi kimegy ajtót nyitni. Valamennyiük kezében megáll a kanál, feszülten várnak. Klein lép be, feldúlt.)

KLEIN Dicsértessék. Nem akartam megzavarni a vacsorájukat, elnézést kérek mindenkitől...

ÁCS Történt valami, Klein úr?

KLEIN Itt vannak.

MARISKA Hol?

- KLEIN Elérték a falu határát. A sógorom hozta a hírt. Sokan vannak. Azt mondja, meglőtték valakit. Azzal kezdték, hogy meglőtték valakit.
- TISZTELETES Akkor most mennem kell... hátha szükség van rám...
- KLEIN Csak tessék nyugodtan maradni. Annak már nincs szüksége utolsó kenetre. Majd csak a temetéskor...
- ÁCS Szóval, maga tudja, ki az.
- KLEIN Igen, tudom. A Halápi Feri bácsi.
- JANKOVICS *(ököllel sújt az asztalra, egyet, kettőt, sokat. Artikulátlan hangokat ad ki magából, mintha nyögne.)*
- TISZTELETES Nyugodjék meg, Jankovics úr. Alighanem tévedés lesz.
- KLEIN Hát, akkor én megyek is. Tudom, sehol sem látják jó szívvel a rossz hír hozóját, de gondoltam... na, Isten áldja magukat, megyek, mert azok jöhetnek, a család meg otthon, egyedül... Jobban tennék, ha most maguk is hazamennének... mihamarabb...
- MARISKA Ne haragudjon... a nagy ijedtségben elfelejtettem... nem enne velünk valamit...
- KLEIN Nem, nem...
- TISZTELETES Bocsássanak meg, szeretett híveim, de nekem a templomban a helyem ilyen válságos időkben. Az úr mindent jóra fordít, meglátjátok.
- GULYÁS Várjon, tiszteletes úr, megyünk mi is.
- GULYÁSÉNÉ El kell a lányokat rejteni otthon. Be kell őket falazni. Az a legjobb, higgyék el. Nem lesznek ezek itt egy-két napnál tovább. Azok meg kibírják
- MARISKA Ne félj, drágám, nem haramiák jönnek, hanem katonák. Nem hiszem, hogy bántódása esnék a lányaidnak... Itt vannak a mieink is, én bízom benne, hogy...

GULYÁSNÉ A katona háborúban nem katona. A katona a háborúban nem ember. A katona háborúban állat.

ÁCS Ámen.

TISZTELETES Hm!

ÁCS Pardon.

GULYÁS Jobb félni, mint megijedni, Mariska...

MARISKA (*nevetgél*) Hát, jó. Ahogy gondolják. De nem kell nagyobb feneket keríteni a dolognak, mint... nyugi, csak pár napról van szó — ha valóban szó van...

TELEK Mi sem maradunk. Minden ott van otthon, ebek harmincadjára marad, ha nem vagyunk otthon, a katonák meg beverik az ajtót.

MARISKA És ha ott van? Akkor mi van, ha hazamegy? Meg tudja védeni a házát? Van fegyvere? Legfeljebb lelövik. Az jobb lesz?

TELEKNÉ Ne beszélj már, Mariska! Szerinted mit kellene csinálni? Hagyjuk, hogy elveszen minden?

MARISKA Ezek csak átvonulnak rajtunk...

GULYÁS Köszönöm szépen. Csak átvonulnak. *Rajtunk*. Az a kérdés, mivel. Tankkal, vagy golyószóróval.

TISZTELETES Menni kéne, emberek, amíg nem késő.

ÁCS No, azért csak egy János-poharat, ha meg nem sértem a társaságot, egy kicsike János-poharat, az egy fél pillanat...

(Csöngetnek. A lányok elindulnának, de Ács megakadályozza őket. Hosszadalmas, néma várakozás, melyet mindenki más módon küzd le. Kivágódik az ajtó, benyomul rajta a tizedes, mögötte Krausz és Virág. Csőre töltenek.)

TIZEDES Szép jó estét, mindenkinek. Van szerencsém bemutatkozni. Kósa István, tizedes. Átmenetileg le vannak tartóztatva. Nem kell megijedni, nem nagy ügy. Háborúban vagyunk. Meg lehet

szokni. Lakhelyemül kijelölöm az önök házát. Háziasszony? (*Mariska előrelép. A tizedes kezét csókol neki.*) Megbecsülésnek érzem, hogy önökhöz kvártélyozhatom be magamat. Jut eszembe! Ne próbálkozzanak szökéssel, mert lövetek. Á, miért állnak úgy, mintha karót nyeltek volna? Foglaljanak helyet, kérem. Csak üljenek le a hölgyek és urak, helyezték magukat kényelembe. Sajnálom, hogy megzavartam a vacsorájukat.

MARISKA Velünk tartanak? Van bőven.

TIZEDES Köszönöm, igen. Én igen. (*A legényeihez:*) Ti a konyhában esztek.

KRAUSZ Értettük. Tizedes úr, Krausz és Virág közlegények, kérünk engedélyt a szoba elhagyására.

TIZEDES Megadom.

ÁCS Lányok, terítetek meg a vitéz uraknak, s hozzatok a tizedes úrnak is terítéket.

TIZEDES Ők a maga lányai? Szépek. Nagyon szépek. (*Pisztolyát kihúzza a tokjából és az asztalra teszi.*) Van önöknél fegyver? Egyikőjüknél sincs? Talán nagy könnyelműség háború idején. Atyám, akar valamit mondani?

TISZTELETES Nekem el kellene mennem. A templom nem maradhat háború idején sem egyedül.

TIZEDES Értem. Arra céloz, hogy netalántán kirabolnák katonáink a maguk templomát. Biztosítom, tisztelendő úr, a temploma épségben marad, amíg mi itt vagyunk. Hogy azután mi fog történni vele, arra nem vállalok garanciát. Szép, nagy család.

TELEK Mi nem ide tartozunk, kérem.

GULYÁS Mi sem.

TIZEDES Értem. Barátság.

ÁCS Tölthetek a tizedes úrnak?

TIZEDES A barátság nagy dolog. Békében, háborúban.

TISZTELETES Bibliaórát készültünk tartani.

TIZEDES Az szép dolog. Nagyon szép dolog. Maga kicsoda?

TANÍTÓ Én a falu tanítója vagyok.

TIZEDES Az *es* szép dolog. Tanítani. Emberekkel bánni. Nem hiszik el, de a katonaság is valami ilyesmi. Emberekkel bánni. Itt van például az én két szép emberem. Jó emberek ezek, csak nagyon primitívek. Azt gondolják, a háború minden írott emberi szabályt felrúg. Nagyon sok rosszat lehet hallani a katonákról, akik a civileket molesztálják. (*Mariskára néz.*) Főleg a nőket. Nos, én megmondtam nekik, ha bármi kilengés elkövetődik a részükről, lelövöm őket, mint a kutyákat. Le én. Ezt én megígértem nekik.

TANÍTÓ Nagyon bölcsen tette, tizedes úr.

TIZEDES Köszönöm.

TISZTELETES Isten ezért meg fogja önt jutalmazni.

TIZEDES Köszönöm, de valahogy nem tartok rá igényt. Tisztelem az önök hitét, de nem ismerem az Istent.

TANÍTÓ Mi sem ismerjük, tizedes úr.

TIZEDES Majd meg fogják...

TISZTELETES Tessék?

TIZEDES Semmi. Csak magamban mormogtam. (*A lányok behozzák a vacsorát.*) Ez igen. Fejedelmi lakomát rendeztek, ha nem is a mi tiszteletünkre.

MARISKA Szedjen... tizedes úr.

TIZEDES Nagyon kedves, de sem a hölgyek, sem a tiszteletes úr előtt nem szedek. Parancsoljanak. Csak bátran.

*(Szednek. Kísérteties, néma vacsora kezdődik. Mindenki a tányérját nézi, szednek, esznek, töltenek, isznak. Egyedül a tizedes nézi őket megállás nélkül. El-
elmosolyodik, főleg a lányokat és Mariskát tünteti ki a mosolyaival. A konyhá-
ból csattanás hallatszik, majd egy újabb. Megtörik a némajáték. A tizedes fel-
kapja a pisztolyát, s az asztal körül ülőkre szegezi. A nők rémülten ugranak fel
és hátrálnak a falhoz, a férfiak dermedten emelik fel a kezüket. Mariska a
konyha felé futna, de a katona durván belelök a mellébe. Az asszony feljajdul és
visszahátrál a falhoz. A tizedes a konyha ajtajához hátrál. Feltépi. Krausz és
Virág lépnek be rajta, pezsgőket hoznak tálcákon.)*

KRAUSZ Gondoltuk, egy kis meglepetés a civileknek.

TIZEDES Barom. A kurva anyádat!

VIRÁG Azt gondoltuk, örülni fog a tizedes úr.

TIZEDES *(végre visszanyeri a lélekjelenlétét, gesztusai átváltanak katonásba)*

Máskor szóltok, Virág. Megértettük?

VIRÁG Igenis, tizedes úr.

TIZEDES Hát akkor — vegyenek csak, bátran — mindenkitől elnézést kérek. Elsősorban öntől, asszonyom. Remélem nem sértettem meg? Se így, se úgy? Vigasztalhatatlan lennék, ha bármi jóvátehetetlent elkövettem volna. Nem válaszol. Rendben. Akkor legalább bólogasson! Igen, vagy nem. Kérem, bólogasson! Azt kértem, hogy bólogasson. *(Jankovicshoz)* Mondja neki, hogy bólogasson! Hallotta, amit kértem? Mondd már neki, az anyád Istenit, te paraszt, hogy bólogasson, mert szétlövöm azt a bamba fejedet!

TISZTELETES Hagyja, kérem! Néma.

TIZEDES Szóval néma. Rendben van. Tehát elkezdődött. Éreztem én, hogy ez lesz a vége. Ha nem vadállatként érkezik az ember, rögtön hülyének nézik. Néma... Semmi gond. Krausz!

- KRAUSZ Igenis.
- TIZEDES Kiviszitek ezt a jóembert a konyhába, s meggyőződtek arról, igazat mondott-e a pap. Ha igen, úgy elengedem, tiszteletes. Ha hazudott, akkor bűnt követett el az Istene ellen. És — ellenem. Ez esetben meg fogom büntetni.
- VIRÁG Tizedes úr, kérünk engedélyt kivinni a civilt. (*Kiviszik az ellenkező, rúgkapáló Jankovicsot.*)
- TIZEDES Én figyelmeztettem magukat. Már láthatják, nem a katonák provokálják a civileket, ellenkezőleg, maguk, civilek provokálnak bennünket. Maga például még mindig nem integetett. Pedig nyomatékosan kértem erre. Integessen. Igent, vagy nemet. Nekem mindegy, hogy haragszik, vagy nem. Csak azt nem tudom elviselni, ha ellenkeznek. Ha megtagadják a parancsaimat. Bólogasson. (*Mariska mereven nézi, mint aki nem érti, mit mondanak neki.*)
- ÁCS Bólogass már, Mariskám, az Isten szerelmére. Pardon. Bólogass már!
- TIZEDES Rendben van. Beszélhetünk másképpen is. (A nőre emeli a pisztolyát.) Háromig számolok. Egy... Látom, nem akarja érteni a beszédet. Pedig, nem viccelek, szépasszony. Ilyenben nem ismerem a viccet. Kettő...

(*Boros az asszony elé ugrik, eltakarja a katona pisztolya elől.*)

- TIZEDES Három.

(*Mariska ájultan dől ki Boros mögül. Pár feszült pillanat, a tizedes végül erőltetetten elneveti magát.*)

TIZEDES Úgy látom, túl erős volt a tréfa. Elnézést. Az ember kicsit eldurvul a háborúban. Nem vettem észre. Emelem poharam a házasszonyára, urára, leányaira, kedves vendégeire, kérem, emeljék a poharukat, s az illem szabályai szerint mondjanak önök is valamit.

(Felemelt pohárral hallgatnak. Végül a tanító töri meg a csendet.)

TANÍTÓ *(remeg a hangja)* Emelem poharam a katonákra. Nagyon örülünk, hogy megtisztelték bennünket azzal, hogy megosztották velünk a vacsoránkat. Reméljük, sok kellemes percet fogunk együtt eltölteni, amíg itt tartózkodnak.

TIZEDES Helyes. Igyunk a szép beszédre. Gratulálok, tanító. *(Isznak. Egyedül az időközben magához tért Mariska nem nyúl a pohárhoz. A tizedes vagy nem veszi észre, vagy nem akarja észrevenni.)* Krausz, Virág!

KRAUSZ Tizedes úr, jelentkezünk.

TIZEDES Nagy a csend. Mire jutottatok?

VIRÁG Jelentem, tényleg néma. Egy hangot nem tudtunk kihúzni belőle, pedig mindent megtettünk.

TIZEDES Hozzátok be!

(Valamennyien önkéntelenül felállnak. Betámogatják az összevert Jankovicsot. Riadalom a civilek között.)

TIZEDES Azt mondják ezek a derék katonák, hogy maga valóban néma. Ez esetben elnézést kérek, hogy fölöslegesen megfigyelés alatt tartottuk. Ez a háború, kérem. Elfáradtam. Le fogok feküdni. *(Mariskához)* Kérem, mutassa meg a szobámat! *(Krauszhoz és*

Virághoz:) Ti itt maradtok, és vigyáztok a vendéglátóink testi épségére. Meg természetesen az enyéimre is. Felváltva ültök az ajtónál. Önök természetesen ehetnek, ihatnak, alhatnak is, de csak ebben a szobában. Különben nem tudok önökért felelősséget vállalni. Na, vezessen, szépségem, vezessen. Mindenkinek jó éjszakát!

(Felmennek Mariskával a lépcsőn. Krausz az ajtóhoz húz egy széket, leül, ölében a csőre töltött gépfegyver.)

KRAUSZ *(Jankovicsot bámulja)* Csak azt tudnám, minek néma ember szájába a nyelv!

2. jelenet

(Hajnal, vagy reggel. Majdnem mindenki alszik, asztalra borulva, földön fekve, elnyűtt menedékhelynek látszik a szoba. Ács és Boros ébren ül, egymás nézi, fürkészve, komoran, gyanakodva, talán vádlón. Rajtuk kívül Virág van még ébren, a gépfegyverével játszogat. Krausz a földön fekszik, Éva lábánál. Keze a lány cipőjén nyugszik. Mariska lép be, nem néz rá senkire. Arca sápadt és fegyelmezett, nem árul el semmit abból, mi történt az éjszaka vele. Végighalad a szobán, közben felébreszti a lányokat. Kimennek a konyhába.)

VIRÁG Na, kihajnalodott. Ezt is megértük. Hála Istennek.
KRAUSZ Elfeküdtem a karomat. Jó reggelt mindenkinek. Reggeli tornát akarnak? Nem akarnak? Na, mi van? Mitől ilyen kedvetlenek?
ÁCS Hosszú éjszaka volt. Kényelmetlen.
TANÍTÓ Mariska?

(Nem válaszolnak neki.)

KRAUSZ Megéheztem az alvásban. Esküszöm, ez a legrosszabb az egészben. Hogy időtlen idők óta nem lát az ember vetett ágat. Bezzeg a tizedes. Neki mindig megágyaznak, sőt, akadnak aszszonykák is, akik, meg miegymás...
ÁCS Utána nézek a reggelinek...
VIRÁG Maradjon itt! Majd ha a tizedes felébred, megmondja, mozoghatnak-e.
GULYÁSNÉ Szabad azért kimennem vécére, vagy nem?
VIRÁG Természetesen, oda lehet. Csak tessék. De egyenként...
TELEKNÉ Nagyon vicces. Azt gondolja, majd közösen járunk ki a budi-ra...

TELEK Mikor fognak elengedni bennünket?

VIRÁG Kérdezze meg a tizedest!

TANÍTÓ Nem tudja, meddig maradnak itt?

KRAUSZ Amíg szükség van ránk. Ne engem baszogasson ezzel! Hallotta? Amíg szükség van ránk.

TELEK Kinek van szüksége magukra?

VIRÁG Gondolom, maguknak van szükségük ránk. Csak nem tudják. Még nem tudják, hogy szükségük van. Maguk csak civilek. Lehet, hogy nekünk köszönhetik, hogy léteznek.

TELEKNÉ Lehet, de nem biztos.

VIRÁG Az viszont biztos, hogy léteznek, asszonyom. Mi a fenét akarnának többet?

TELEK Hazamenni.

KRAUSZ De be vannak sózva. Annak is eljön az ideje. Nyugalom a hosszú élet titka. És én nagyon tudom ajánlani, hogy legyen itt nyugalom. Kurva rosszak az idegrendszerem... (*Gonoszul nevetgél.*)

TIZEDES (*Nyújtózkodva jön lefelé a lépcsőn, láthatóan jól esett neki az éjjeli alvás, s talán más is.*) Adjon Isten! De szép napra ébredtünk! Minden ébredéskor úgy érzem, kitárul körém az egész világ. Különösen itt, maguknál, faluhelyen. Kitárul a szívem is. Ráadásul tavasz van. Felnézek az égre, kék, hatalmas, végtelen, és azt mondom magamnak, ember vagyok. Ezt még a háború sem tudta elrontani. Egyébként hogy aludtak? Remélem sikerült kipihenniük magukat! Kedves házigazdám, először is önnel kell megköszönöm ezt a remek pihenést. A puha, fodrosbodros ágyat. Mit mondjak, van fantáziája. Hát, barátom, irigylem, hogy ilyen körülmények között él itt. És ilyen remek... felesége van... (*Ács mozdulna, de Telek visszafogja. A tizedesnek*

a revolvertáskáján a keze. Valamennyien felállnak. A tiszteletes mozdulatára visszaülnek a helyükre.) Hol is tartottam... szóra-
kozott vagyok. Nem fogom én ezt magának elfelejteni. Hogy
itt tejbén-vajban fürösztött bennünket. Apropos. Reggeliztek
már? Reggelizni kell — feltéve persze, hogy van mit. Akkor
lesz erejük egész napra. A napi feladatokra... Ugye, jól emlék-
szem, hogy ön hentes? Vagy ahogy itt szokták mondani, böllér.
Na, az az ember, aki levágja a disznókat.

ÁCS Az vagyok. Böllér. Aki levágja a disznókat.

TIZEDES Nagyszerű. Erre még visszatérünk.

(Mariska jön be a lányokkal. A tizedes bizalmaskodó mosollyal nézi, az asszony elfordítja a tekintetét.)

TIZEDES Jó reggelt, szép háziasszonyom. Mivel örvendeztet meg ma reggel bennünket?

MARISKA Sült vérrel. Jó reggelt.

TIZEDES Juj. Kinek a vére? Csak nem az enyém?

MARISKA Egy... disznóé.

TISZTELETES Köszönöm, én nem kérek. Én a véres hurkát sem szoktam megenni. Állat vérét enni embernek...

TIZEDES Az ám, atyám, reggeli után elengedem. Pontosabban, együtt el-
megyünk, és megnézzük a templomát. Biztosan szép a temp-
loma.

TISZTELETES Azt mondta, nem templomjáró ember...

TIZEDES Fogalmazhatunk így is. Attól még szerethetem megnézni a
szép templomokat, nem gondolná?

TISZTELETES Nekem mindegy. Csak már mennénk.

- TIZEDES Még nem megyünk. Még megreggelizünk, szép barátságban. Az előbb fejtettem ki, hogy reggelizni kell.
- TELEK És mi? Velünk mi lesz?
- TIZEDES Természetesen jut maguknak is reggeli.
- TELEKNÉ Az uram arra gondolt, mi mikor mehetünk haza.
- TIZEDES Maguk is hazamehetnek. Mindent szép sorjában megoldunk. Azért vagyunk itt, kérem.
- GULYÁS Akkor mi is?
- TIZEDES Természetesen maguk is haza fognak jutni.
- GULYÁSNE Az ég áldja meg magukat!
- TANÍTÓ Megkérdezhetem, ha most szélnek eresztenek minket, akkor mire volt jó ez a ma éjszakai fogság?
- TIZEDES Gondoltam, hogy fel fogja tenni ezt a kérdést valaki. Megmagyarázom. Este elfoglaltuk a maguk falucskáját. Nem volt nagy ügy, egy-két dörrenés, egy-két halott. De ahhoz, hogy be tudjunk rendezkedni, ki tudjuk alakítani a védőállásainkat, az kellett, hogy önök nyugton maradjanak. Minden házban. Hogy nyugalom legyen. Tetszenek érteni? Mára talán elrendeződött kint minden. Remélhetőleg. Önök elköltik velem a reggelijüket, és távozhatnak. Egyelőre még a társaságunkban. Elkísérjük önöket a házaikba, körülnézünk ott, kizárólag a maguk érdeke ez is, minden lehet... Értik, ugye? S ha semmi sem jön közbe, elkezdődhet a normális élet. Mert, ha hiszik, ha nem, mi is a normális életet szeretjük. Amikor nyugalom van, amikor szántanak a földeken, örül a molnár, galambok és fecskék röpködnek a házak homlokzata körül.
- ERZSI Egy költő veszett el a tizedes úrban.
- TIZEDES Jé, a lányoknak van nyelvük! Mióta itt vagyunk, meg sem szólaltak a fiatal hölgyek.

ÉVA Nem kérdezett bennünket senki. Mi rendesen vagyunk nevelve. Gyerekek akkor beszélnek, ha a felnőttek megkérik őket erre.

TIZEDES Na tessék. Mit nem mondanak! Kérdezném, kérem én magukat, de látom, a papájuk máris szigorú szemekkel néz rám.

ÁCS Hagyja békén a lányaimat!

KRAUSZ Hogy beszél a tizedes úrral?

ÁCS Ha nem lenne nálad az a dióverő, megtanítanálak a tiszteletre téged is.

KRAUSZ De nálam van a dióverő. Úgyhogy fogd be a pofádat, vén szarvas, mert beléd eresztek egy sorozatot!

TIZEDES Kuss, Krausz. De ez vonatkozik a tisztelt házigazdánkra is. Takarodjatok segíteni a lányoknak. És egy ujjal sem hozzájuk nyúlni!

KRAUSZ Csak magának szabad...

TIZEDES (*pofon veri*) Kuss!

KRAUSZ Kérek engedélyt a konyhába távozni! És bocsánat...

ÁCS (*ezek után kénytelen megszólalni. Szörnyen zavarban van.*) Mit csinált a feleséggel?

TIZEDES Mi baja van, böllér? Valami nem stimmel? Hülyeségeket kérdez.

ÁCS Azt kérdeztem, mit csinált a feleséggel?

MARISKA Elhallgasson! És szégyellje magát. Még hírbe hoz. A reggeli az asztalon. Lássanak hozzá, jó étvággyal. (*Szed mindenkinek. Boros mögött megáll egy pillanatra.*) Valamit ígért, Boros! Eljött az ideje. Engednem kellett...

ÁCS Miket beszélsz?

MARISKA Semmi. Ne törődj velem. Ez egy más dolog.

ÉVA A tiszteletes úr elfelejtett imádkozni a vacsora megkezdése előtt...

ÁCS Micsoda szemtelenség, gyermekem...

ERZSI A tiszteletes úr tényleg elfelejtett...

ÁCS Most szóltam...

TISZTELETES Hagyja csak! Tudod, kislányom, magamban én mindig elmondom az imát. De most, hogy itt vannak a katonák, felborult a rend...

(Boros feláll és kimegy. Pár pillanattal később feláll Jankovics is.)

TIZEDES Hova megy?

(Jankovics elesetten ácsorog.)

TISZTELETES Elfelejtette, hogy néma?

TIZEDES A kurva anyja! Az a néma. Mindegy. Mit akar?

TANÍTÓ Nyilván vécére akar menni.

TIZEDES Menjen a fenébe!

(Jankovics kimegy. Esznek.)

TIZEDES Finom ez a vér. Hagymával. Nagyon finom. Még sosem ettem sült vért. A maga felesége egy angyal, böllér! Letérdelhet előtte, megcsókolhatja mind a két kezét! Csókolja is meg. Na, mire vár? Azt mondtam, csókolja meg a kezét! Mind a kettőt! Böllér, úgy emlékszem, mondtam valamit.

(Ács a feleségéhez megy, megfogja a kezét.)

TIZEDES Térdeljen le.

(Ács tanácstalanul nézi a feleségét. Mariska elfordítja a fejét.)

TIZEDES   Mondtam valamit, böllér! Térdeljen le, és csókolja meg a felesége kezét!

(A férfi továbbra is csak tétován áll.)

TIZEDES   Értem. Makacs egy család. Krausz! Mikor voltál utoljára nővel?

KRAUSZ   Tizedes úrnak jelentem...

TIZEDES   Hagyd ezt!

KRAUSZ   Kurva régen.

TIZEDES   Melyik lány tetszik neked?

KRAUSZ   A kisebb!

TANÍTÓ   Térdeljen már le, az ég szerelmére, ember! Nem érti, mit mond a tizedes?

ÁCS (letérdel, megcsókolja a felesége mindkét kezét) Hagyják a lányaimat.

TIZEDES   Na látja. Kellett ez magának? Tanulja meg tisztelni a környezetét, ember! Elrontotta a hangulatomat.

(Jankovics visszajön.)

TIZEDES   Na, barátom, sikerült?

(Jankovics bólogat.)

TISZTELETES Azt gondolom, indulhatnánk, tizedes úr.

TIZEDES Rendben van. Menjünk. Köszönjük a háziaknak a jóltartást, *(Mariskára néz szemtelenül)* a szép éjszakát, mindent, amit kaptunk. Remélem, nem leszünk a terhükre, ha ma este még visszatérünk ide. Attól tartok, legalább még egy napig veszteglünk a maguk szép kis falujában. *(Számba veszi az embereket.)*
Hm. Itt van mindenki? Mintha többen lettek volna tegnap.

TANÍTÓ *(kiszalad a száján)* Boros...

ÁCS Hülye.

TIZEDES Mit mondott? Boros? Tényleg, volt önök között egy komor bika is — ugye, asszonyom, akinek az előbb mondott valamit. Valami titokzatosat. Az ám, hol van az édes titkok tudója, Boros úr?

TISZTELETES Talán vécére ment ki.

TIZEDES Ha emlékezetem nem csal, oda a kuka szomszédjuk ment ki utoljára. Találkozott Boros úrral a vécén? *(Jankovics a fejét rázza.)* Szóval, nem találkozott. Hány kijárata van ennek a háznak, Virág?

VIRÁG Jelentem, egy. Ez, ahol ülök. És egy percre nem mozdultunk el az ajtó elől.

TIZEDES Kiváló. Boros úrnak akkor itt kell lennie, itt a házban. *(Elordítja magát.)* Boros! Boros, a jó kurva égbe, azonnal jöjjön elő! *(Fülelnék, de nincs válasz.)* Meg fogjuk keresni Boros urat. A föld csak nem nyelte el. Gyere, Krausz! *(Fegyverüket tüzelésre tartva átvonulnak a másik szobába. Később feldübörögnek a falépcsőn az emeletre.)*

TISZTELETES Remélhetőleg nem csinált semmi ostobaságot ez a Boros.

ÁCS Attól minden kitelik. Magának való bolond.

MARISKA Milyen ostobaságot csinálhatott volna?

ÁCS Mit mondtál neki az előbb? Inkább arról beszéljünk, mit mondtál neki az előbb!

MARISKA Hagyjon már békén ezekkel! Mondtam neki valamit, de annak nincs jelentősége.

ÉVA Anyuska, én félttem Borost.

ERZSI Félttheted is! Olyan, mint egy ökör. Tényleg komor bika.

TANÍTÓ Most eldönthető, hogy ökör, vagy komor bika, kisasszonyok, mivelhogy nem mindegy.

VIRÁG Akár ökör, akár komor bika, egy biztos, ha nem kerül elő, maguk fogják meginni a levét.

TISZTELETES Mi? Mi közünk nekünk ahhoz, hogy Boros mit csinál? Már elnézését kérem a vitéz úrnak, de ne keverjük össze a dolgokat...

VIRÁG Boros is civil, akárcsak maguk.

TELEK Na és, ha civil? Mi közöm nekem ehhez? Nem tartozom felelősséggel mindazért, amit más civilek követnek el. Bárki civilért én feleljek?

VIRÁG És én? Engem felelőssé tehetnek azért, amit a katonák követnek el? Most persze nem dumálnak. Könnyű azt mondani, ilyenek, meg olyanok a katonák. Aztán, amikor vállalni kéne maguknak is valamit, mondjuk, hogy ilyenek meg olyanok a civilek, hallgatnak. Hát persze, hogy hallgatnak, mert be vannak szarva. És én ezt meg is értem — most.

TANÍTÓ Ez azt jelentené, hogy ha nem találják meg Borost...

VIRÁG Azt jelenti, nem jelentené. Ismerem a tizedest. Nem fog szarozni magukkal sem. Az előző faluban tizedelt. Nem számított ennek asszony, gyerek... Lövetett, mint a kurva Isten... elnézést... Javaslom, imádkozzanak, hogy megkerüljön az a Boros.

GULYÁSNE Én azt sem tudom, miről szól ez a háború...

TISZTELETES A háború nem szól semmiről. A háború a felzaklatott emberi lélek kivetülése a világba. A háború az emberiség furcsa öntisztulása.

GULYÁSNE Én ezt nem értem. Én azt sem tudom, ki ki ellen, és miért...

GULYÁS Fogd már be a szádat! Mit kell neked mindig kotyognod! Örülj neki, hogy nem jártál úgy, mint...

ERZSI Mi senki ellen nem vagyunk, mégis letartóztattak a katonák.

ÉVA A katonák vannak a civilek ellen... maguk jöttek ide, ki hívta magukat...

ÁCS Elég legyen ebből! Az ember megbolondul a karattyolásotoktól. Üljetek már békén a seggeteken... *(A tizedes visszajön, nyomában Krausz.)* Megtalálták?

TIZEDES Pedig már egész szépen alakult. Olybá tűnt számomra, hogy barátok vagyunk. Hogy értjük egymást. És most tessék, probléma akadt. De még milyen súlyos gond van itt, e kies placcon. Boros úr meglógott. Tudják hol szökött ki az ember? A budijuk ablakán. Kinyitotta az ablakocskát és kibújt rajta. Van azonban egy kis gond ezzel. Az az ablak nagyon magasan van. A klozet ablaka. Úgy építették, hogy magasan legyen. Mondhatni, annyira magasan, hogy egyedül nem tudott volna felkapaszkodni Boros úr.

TANÍTÓ És hogyha felállt egy székre?

TIZEDES Kitűnő gondolat, barátom. Egyetlen ponton hibádzik csak. Engedjük meg, hogy egy székre állva kapaszkodott fel az ablak pereméig. Hova lett azonban a szék. Mert ha Boros szökevény egy székre állva éri el az ablak peremét, akkor annak a széknek ott kellene most árválkodnia az ablak alatt. Merthogy magával el nem vihette. Széket viszont nem találtunk. Értik maguk ezt? Tiszteletes, érti maga ezt?

TISZTELETES Én nem avatkozom ebbe bele.

TIZEDES Hát maga, böllér, érti-e?

ÁCS Nem értem, kérem. Ha nem volt ott szék, akkor nyilván nem tudott felkapaszkodni az ablakba.

TIZEDES Pedig felkapaszkodott a bitang. Ez biztos. Van egy ajánlatom. Fene nagy lelkem van nekem, tudják? Ezért nem lesz belőlem soha Napóleon. Mert olyan fene nagy lelkem van. Szóval van egy ajánlatom. Aki kitalálja, hogyan jutott ki a házból Boros, az nem kerül bele a tizedelésbe.

TISZTELETES Mibe? Jól hallottam?

TIZEDES Tökéletesen, tisztelendő atyám. Tizedelés lesz. Nomen est omen. Tizedes tizedel. Jó vicc, nem? Megjegyzem, ez esetben magát sem fogja a reverenda megvédeni.

TANÍTÓ *(rémült igyekezettel)* Valaki segített neki megszökni!

TIZEDES Maga egy zseni. Kár lett volna ezért a lázas szép fejért. Úgy ahogy mondja. Valaki segített neki. Ki segített? Maga?

ÁCS Nem.

TIZEDES Maga?

MARISKA Nem.

TIZEDES Maga?

TANÍTÓ Nem.

TIZEDES Maga?

GULYÁS Nem.

TIZEDES Maga?

(Jankovics feláll, keményen nézi a katonát. A tizedes egy pillanatra megáll előtte, azután tovább kérdez.)

TIZEDES Maga?

GULYÁSNÉ Nem.

TIZEDES Maga?

ÉVA Nem.

TIZEDES Maga?

ERZSI Nem.

TIZEDES Maga?

TISZTELETES Nem.

TIZEDES Maga?

TELEK Nem.

TIZEDES Maga?

TELEKNÉ Nem.

TIZEDES Milyen különös. Tételezzük fel, hogy nem a katonáim segédkeztek Boros szökésében. Miért is segédkezett volna. Akkor pedig itt valaki hazudott. A hazugság pedig csúnya dolog, nem? Tessék bólogatni! (*Valamennyien bólogatnak.*) Valamennyien bólogatnak. Ebből arra a következtetésre jutok, hogy önök valamennyien megvetik a hazugság intézményét. Helyes. Önök becsületes emberek. Ha pedig megvetik a hazugságot, akkor azt kell hinnem, hogy egyikőjük sem hazudott. Lehetséges volna ez? Lehetséges. Folytassuk tovább a töprenkedést. Senki sem mondott igent, egyikük mégis segített. És egyikőjük sem hazudott. Hogyan lehetséges ez? Újabb esély a büntetés elkerülésére...

TANÍTÓ Jankovics...

ÁCS Te szemét... (*Feléje köp.*)

TIZEDES Ejnye, Ács, egy házigazda ne szemetezze le a vendégét! És természetesen nem köpködünk. Hölgyek társaságában főleg nem. Egyébiránt a tanító úrnak teljes mértékben igaza van. Jankovics úr nem hazudott, hiszen ő nem mondta sem azt, hogy igen,

sem azt, hogy nem, mert Jankovics úr a tiszteletes Istenének elrendeléséből néma. Viszont, nem béna. Kiment vala tehát előbb Boros úr, most már rémlik is, majd Jankovics úr. De Jankovics úr már akkor kiment, amikor Boros úr még nem tért vissza. A klozettnál találkoztak, Boros úr Jankovics úr széles vállaira állva könnyedén felkapaszkodott az ablak peremére. S nem maradt nyom. Azt azonban nem kalkulálta be a derék Boros, hogy van önök között egy olyan kiváló nyomozó, mint a tanító úr, aki két lépcsőben kideríti a turpisságot. Na, mit szól ehhez, Jankovics? Persze, persze, nem tud mit szólni. Hogyan lehetne megszólaltatni Jankovics urat? Írni tud? Nyilván tud...

KRAUSZ

Tizedes úr, én szóra bírom a gyanúsítottat.

TIZEDES

Rendben van, Krausz. A tied. De legyen itt tíz percen belül a vallomása.

KRAUSZ

Itt lesz. Kérek engedélyt a fogollyal a konyhába távozni.

TIZEDES

Menjenek. (*Krausz belökdösi a konyhába a géppisztolya csövével Jankovicsot.*) Szóval, így van ez, kedveseim. Egyébként teljesen érthetetlen számomra, miért csinálta ezt a Boros. Hiszen pár perc választotta el önöket a szabadságtól. És ezt ő is tudta. Nyilván meg akart valamit mutatni — valakinek. De kinek? Nekem? Aligha. Miért akarna nekem akármit is megmutatni Boros úr? Hiszen alig ismerjük egymást. Akkor kinek? Szabad találgatni. Még mindig elegenden vannak a tizedeléshez...

TELEKNÉ

Hát a Mariskának.

TELEK

Fogd be a szádat!

TIZEDES

Ne bántsa, jóember. Remek választ adott. Boros úr az önök szép háziasszonyának akarta megmutatni, hogy ő egy férfi. Szemben a férjével. Lám csak, kedves böllér, a világ ilyen. Itt van maga, az állatok nagy mézárósa, s nem tud imponálni a

feleségének. Jön ez a Boros, és imponál. Mit is mondott neki, kedvesem, amikor reggelinél elment a háta mögött?

MARISKA Nem emlékszem.

GULYÁSNÉ Ér még az előző ajánlata?...

TIZEDES Ér hát, szépségem.

GULYÁSNÉ Pontosan persze nem tudom, valami olyasmit mondott, hogy “Most már megteheti, Boros, engednem kellett”.

GULYÁS Ne haragudjon rá, Mariska.

TIZEDES Maga is jól válaszolt. Úgy látom, egyre kevesebben maradnak a hullajelöltek között. Nem feltétlenül vonzó jellemvonás a gyávaság, de a túléléshez időnként elengedhetetlen. E hölgy volt tehát felbujtó. De magának megkegyelmezek, önkéntes éjszakai szolgálataiért cserébe. Látja, nem vagyok lovag. Kiadom magát az urának. Ez lesz a büntetése. Nem én fogom kinyírni, hanem a kedvenc böllére. Igen, asszonyom, ön hasznos és kellemes társa volt az éjszakámnak. Igen ügyes a szerelemben, a húsa kemény, a fantáziája és a szája szertelen...

ÉVA Anya!

ÁCS Hallgasson!... Nagyon kérem... Szörnyeteg...

TIZEDES Elengedtem a fülem mellett, amit mondott, böllér. Jó, ne többet erről! Egy kis időre kénytelenek vagyunk magukra hagyni önöket. Virág kint fog örködni, a házat büntetésből egyikőjük sem hagyhatja el. Visszavonom a reggel tett ígéreteimet. Krausz!

KRAUSZ (*Sátáni mosolygással jön ki a konyhából. A ruhája véres.*) Minden rendben, tizedes úr. Papír, vallomás. Lehet kivégezni.

TIZEDES Mi a fenét csináltál, Krausz? Hogy nézel ki? Mintha disznót vágtál volna...

KRAUSZ Tizedes úrnak jelentem, feloldottam a dilemmámat.

- TIZEDES Az helyes. És hol van Jankovics úr?
- KRAUSZ Hozzam?
- TIZEDES Nem tud a saját lábán megjelenni?
- KRAUSZ Hát, egyelőre nem nagyon. *(Bemegy Jankovicsért. A többiek feszülten figyelnek. Megjelenik az ajtóban Jankovics, merő vér az arca, a ruhája is. Krausz tartja, szemei lehunyva, valószínűleg eszméletlen. A nők elborzadva takarják el a szemüket.)* Itt van a gyanúsított.
- TIZEDES Mit csináltál vele, te szerencsétlen?
- KRAUSZ Tudja, tizedes úr, az volt az én nagy dilemmám, hogy néma ember szájába minek a nyelv. És hát én most kivágtam a nyelvévét onnan. Neki is jobb, esküszöm, nem lesz neki útban. Úgysem használta semmire.
- TIZEDES *(rövid ideig zavartan hallgat)* Logikus is. S még szerencséje van veled, mert így nem végeztetem ki. Tedd le! *(Krausz elengedi, Jankovics elterül a földön.)* Indulunk. Ajánlom magamat, magunkat. Még találkozunk. A házat az újabb utasításomig senki sem hagyhatja el. Virág, itt áll az ajtó előtt, s ha valaki megpróbálja elhagyni a házat, lelövi. Este pedig a beígért tizedelés.
- VIRÁG Értettem.
- TIZEDES Szedjék össze magukat... civilek! *(Mindhárman kimennek. Valamennyien Jankovics köré sereglenek. Ács teljes erejéből szájon vágja a mellette elhaladó Mariskát, az asszony elterül a földön.)*
- TISZTELETES Állat!
- ERZSI Anya!
- ÉVA Apa!
- GULYÁS Lenne egy kis beszédem a tanító úrral...
- KENÉZ Érdekes, nekem is...

ÁCS   És nekem is...

(Fenyegetően közelednek a tanítóhoz, kint lövés dördül, majd újabb kettő. Virág hangja kintről: “Megsebesült, tizedes úr?”, a tizedesé: “Kerülj eléje, Krausz!”, majd Krauszé: “Megsebesült a kurvája, nem juthat messze! Tud jönni, tizedes úr?”; azután csönd.)

TISZTELETES Ács Mihály, kérem, töltsön nekem pálinkát, de sokat!

Vége az első felvonásnak

II. FELVONÁS

1. jelenet

(A színpad szinte teljesen sötét. Halvány fény világítja meg az asztalkát, amely mögött a tizedes ül. Az asztalon sakktábla, a katona Borossal sakkozik. Borost nem látjuk, hangja a sötét háttér magasából hangzik fel időnként.)

TIZEDES   És ha én azt mondom erre, hogy huszár ef öt? Na, mit lépsz rá, te szaros? *(Boros hallgat.)* Erre nem számítottál, mi? Szó ami szó, ez a lépés valóban a legváratlanabb volt. Mondhatni, drámai. Éppen amiatt léptem meg, gondolhatod. Lett volna jobb is, de te nyilván azt a jobbikat vártad. Az emberek nagy része ugyanis a sémákhoz ragaszkodik. Te is, gyermekem. Ezért szinte valamennyi reakciója előre kiszámítható az emberiségnek. A tiéd is. Emiatt unalmas számomra az emberekkel való foglalatosság, kedvesem. A veled való foglalatosság is.

BOROS   Futó bé hét.

TIZEDES   Nem is rossz! Ezt nevezem. A kis szemét. Én meg azt hittem, két lépésed se maradt a mattig.

BOROS   Magának azért könnyebb. Én nem látom a táblát.

TIZEDES   Na ja. Megtehetném, hogy lásd. De nem teszem meg. Örülj neki, hogy egyáltalán még életben tartalak. Más már régen szétloccsantotta volna a koponyádat. Így van? Én nem tudom, miért vagyok ennyire jó hozzád. De nem csak hozzád, mindenkire. Talán, mert olyan szar volt a gyermekkorom. Banális, mi? Akkor is az volt, ha banális. Bérkocsis utca. Persze, neked fingod sincs, hogy hol van, mi? Mindegy. És a tiéd? *(Boros*

nem válaszol.) A te utcád, a te gyermekkorod, a te nyomorod hol van? Egyébként, tényleg mindegy. Elég keményet léptél, kishaver, lehet, hogy mégiscsak megúszod az egészet? Persze nem, mert ez az állás még nagy etvasz. Egy kicsit gondolkodom, ha megengeded.

BOROS Lépjen! Engem folyton sürget.

TIZEDES Naná! Minden kapcsolatban van domináns személyiség. Azt gondolnám, a mi kapcsolatunkban, amennyiben ezt kapcsolatnak lehet nevezni, én vagyok a meghatározó. Már csak azért is, mert te fogoly vagy. Egészen pontosan, az én foglyom. *(Leteszi a sakktábla mellé a pisztolyát.)* Például, ha én most lepuffantalak, akkor neked nem lesz módod tovább pofázni, és engem siettetni. *(Hirtelen mozdulattal felkapja a pisztolyt, és belelő a sötétbe.)* Na, mi van, eltaláltalak? *(Előrehajolva várakozik.)* Na, beszélj, ha megdöglöttél!

BOROS Nem talált el. De itt pörkölt el valahol a fülem mellett a golyó-bis.

TIZEDES Direkt nem lölek még le. Nem rontom el a játékomat. Majd a legvégén. Ha bemattoltalak. Te, mondd csak, tényleg amiatt a nő miatt csináltad?

BOROS Semmi köze hozzá!

TIZEDES Na, ne izgasd fel magad! Az a nő mindösszesen egy kis, öregedő kurva. Százával futkosnak nála jobbak Pesten, a flaszteron. Tudod, mit csináltam vele az ágyban? Ne tudd meg, haver! Az a legfantasztikusabb az egészben, hogy nem is én akartam. Ő mászott rám, baszd meg, hősöm. Jött rám azzal a gyönyörű kerek seggével... *(Boros énekelni kezd a sötétben, szinte ordít, hogy ne hallja a tizedest.)* Én csak annyit kértem, hogy ágyazzon meg nekem. Erre hol ágyaz meg? A nagy csa-

ládi franciában, ahol a nagy hájas urával szokott henteregni, ha szokott. Jó nagy mellei vannak, haver. És mindent tud az ágyban. A szája, az nagyon tud, a szájával hogy miket... Hiába énekelsz, számár, tudom, hogy hallasz. Háromszor basztam meg a szerelmedet, haver. Legjobban akkor élvezett, amikor hátulról akasztottam be neki.

BOROS

Kuss már, te állat!

TIZEDES

Csúnya beszéd volt, kisfiam. De most az egyszer megbocsátok neked. Csak azért, mert az Isten engem jutalmazott meg azzal, amire te mindig is vágytál, de amit képtelen voltál megszerezni. Tudod mi az, hogy erogén zóna? Na, a te nagy szerelmed erogén zónája a nyaka töve, tudod, ott a pihéknél, meg a hóna alját csókolgasd, attól nagyon begerjed. Egyébként nagyon higiénikus lény. Nem gondoltam volna, hogy falun valaki borotválja a hóna alját. Hát ő igen. Aztán még a csiklója nagyon érzékeny, csak oda rakod az ujjadat, s máris akkorát ugrik, hogy alig bírod megtartani az ágyon. Nem tudom, neked mekkora faszod van, barátom, de elég csak egyet-kettőt lökni rajta, és már ki is elégült.

BOROS (*abbahagyja az éneklést*) Hazudik. Hozzá sem tudott nyúlni ahhoz az asszonyhoz. Maga egy szerencsétlen kis pöcs. Mit kezdett volna az ő pompás testével? Szerencsétlen, aberrált senki. Tizedes... Az is valaki? Na, lőhet. (*A tizedes felkapja a pisztolyát, és lő. Csönd a dörrenés után.*) Egyre közelebb lövöldöz, tizedes. A végén még lepuffant.

TIZEDES

Le ám, szaros. Harmadszorra valószínűleg tényleg lepuffantalak. Nem érdekelsz több elpazarolt töltényt. Egyébként pedig — seggbe basztam. Na, ennyi elég már?

BOROS

Hiába erőlködik, egy szavát sem hiszem el.

TIZEDES Hát jó. Kipróbálhatod. Ide fogom hozatni. Akkora lyukat csináltam rajta, hogy könyékig elveszik benne a...

BOROS Örült. Ne szadizzon tovább! Inkább sakkozzunk!

TIZEDES Jó. Ha siettetni akarod a végedet, akkor sakkozzunk.

BOROS De megtartja, amit ígért...

TIZEDES Megtartom. Hagyj gondolkodni, ne pofázz állandóan. (*A tábla fölé hajol, nyúlna a bábú felé, de nem lép, felszisszen.*) Jól belém trafáltál, te szemét. Alig bírom mozdítani a karomat. Tudod, azért mégsem vagy profi. Húsz méterről, orvul rálőni valakire, és csak a karján sebesíteni meg...

BOROS Maguk se lehetnek nagyra a tudásukkal. Hárman nem tudtak rendesen lelőni.

TIZEDES De azért csak eltaláltunk, Boros. És itt vagy, Boros. És ha minden jól meg, hamarosan dög leszel, Boros. Nagy Boros-dög fog lógni a...

BOROS Lépjen, ha kérhetem!

TIZEDES Lépek már, maradj csöndben! Egyébként pedig nem kérhetsz. Te engem semmire se... (*Ismét a tábla fölé görnyed. Krausz lép be a lámpa fénykörébe.*) Na, mi van?

KRAUSZ Meghoztuk a papot.

TIZEDES Hát akkor engedjétek be.

KRAUSZ Értettem. Fények?

TIZEDES Majd ha szólok. Akkor viszont mindent kapcsoljatok be neki. Hadd örüljön a templomának. Oké?

KRAUSZ Értettem. Kérek engedélyt behozni a papot.

TIZEDES Hozhatod. (*Krausz kilép a lámpa fényköréből.*) Ne mondd, hogy szaralak vagyok! Hozattam neked papot is. Feladja majd az utolsó kenetet neked, mielőtt megdöglesz.

TISZTELETES Mi folyik itt, az én templomomban? Ember, mit művel? Isten házában sakkozik? *(Az asztalhoz rohan, és lesöpri a sakktábláról a bábúkat.)* Pogány!

TIZEDES Hát, ez hiba volt, tiszteletes. Nagy hiba volt. Valamit rendesen el tetszett baszni, drága papom.

TISZTELETES Hogy mer Isten házában sakkozni?

TIZEDES Én mindent merek. Mindenhol. Meg tetszett érteni? A sakk egyébként sem hazardjáték. Tudtommal csak a hazardjátékot tiltja a maga hatalmas Istene. A sakk intellektuális játék. A játékok királynője. Akarja tudni kivel sakkoztam?

TISZTELETES Láttam, hogy egyedül sakkozott.

TIZEDES Dehogy. Ön téved. És rosszul lát.

TISZTELETES Kivel sakkozott?

TIZEDES Én Jézus Krisztussal sakkoztam.

TISZTELETES *(keresztet vet)* Pogány. Ezért még...

TIZEDES Dehogy én fogok megfizetni. Képzelve el, atyám, maga az imént egy életről döntött. Amikor feldöntötte a sakktáblát. Úgy döntött, hogy halál. Mit kell magának mindig kapkodnia? Mi a francnak nem fér soha a bőrébe? Nincs lelkipurdalása például Jankovics miatt?

TISZTELETES Miért kéne lelkipurdalásomnak lennie? Össze-vissza beszél.

TIZEDES Szóval már imádkozott... megkönnyebbült, mi?

TISZTELETES Ez nem tartozik magára.

TIZEDES Az viszont igen, hogy maga szöktette meg Borost, és nem Jankovics.

TISZTELETES Kikérem magamnak! Elment a józan esze.

TIZEDES Hát persze, kikéri magának. Ön nem az az ember, aki klozettablakon át szöktet meg szerelmes férfiakat. Elismerem.

Különösen nem, ha a szerelem tárgya egy férjes asszony. És mégis.

TISZTELETES Hiszen én nem is mentem ki a vécére, tizedes.

TIZEDES Tizedes úr, tiszteletes.

TISZTELETES Tiszteletes... úr, tizedes...

TIZEDES Helyes. Kezdi visszanyerni a méltóságát, tiszteletes... úr. Egy azonban biztos. Jankovicsot maga küldte ki Boros után a vécére. Emlékszik? Maga mondta nekem, mert maga *tudta*, hogy Jankovics mit akar. Mit kell akarnia. Pontosan emlékszem rá, mit mondott. *“Nyilván ki akar menni vécére.”* Na, ki is ment az áldott ember, nyilván. Jankovics maga nélkül egy lépést sem tett volna. Jankovics maga nélkül hugyozni sem tud. Maga az Istene, tiszteletes, maga Jankovics egyetlen irányítója, támasza. A maga beleegyezése nélkül nem merte volna Borost feltolni az ablakhoz.

TISZTELETES Csak nem Boros fecsegett össze ilyen örültségeket?

TIZEDES Kérdezze meg tőle!

TISZTELETES Hogyan? Boros él?

TIZEDES Még igen. Az én jószágom...

TISZTELETES És itt van valahol?

TIZEDES Természetesen. Világosító, fényt!

VIRÁG (*valahonnan a sötétből*) Értettem. Megy a fény! (*Fényár borítja el a színpadot, nehezen szokik hozzá a szemünk a sötétség után. Szemközt a templom oltára, előtte áll a kis sakkasztal, az oltáron Boros, Krisztus mellett balról, felkötözve egy durva, láthatóan frissen ácsolt gerenda-keresztre. Vállán vastag kötés.*)

TISZTELETES Atyám... adj erőt...(Keresztet vet.)

TIZEDES Rendben van, nem eredeti ötlet. Kommersz is, hatásvadász is. Elismerem, hogy nem eredeti. Én is egy filmben láttam ilyet.

Ott természetesen nem volt ennyire modoros. De előben... Egészen más. Van benne valami rettenetesen izgalmas. Botrányszaga van. Érzi? Egy igazi templomban, egy igazi keresztben, egy igazi bal lator. Ha vulgáris akarok lenni, azt mondom, én vagyok most a Pilátusa. Pontosabban, egy bal Pilátus. Ne emelgesse a kezeit, atyám! Végig fogja nézni, ahogy megmosom a kezeimet a szenteltvíztartóban. Magára Kajafás szerepét osztottam ki. Bal Kajafás. Pusztulásba fogja taszítani ezt a botcsinálta bal Krisztust.

TISZTELETES Szörnyű! Csak nem képzeled, hogy hajlandó vagyok belemenni a kisdéd játékaiba? Összeviszza fecseg itt mindent... Én pap vagyok, kérem. Követelem, hogy szüntesse meg ezt a pogány misztériumot!

BOROS (bosszúsan) Köszönöm az érdeklődését, tiszteletes úr, egészen jól vagyok. Leszámítva persze, hogy belém lóttek ezek a bitangok, és hogy felkötöztek ide, szegény szenvedő Krisztus urunk közvetlen közelébe.

TIZEDES Ne dumálj! Egészen szép látvány vagy ott fenn. Bizonyos aspektusból még szebb is, mint az a szobor. Te valóban szenvedsz, kisfiam, neked igazi, nem festett sebeid vannak, a szenvedést nem csak úgy... mutatod...

TISZTELETES Azonnal vegyék le! Követelem, hogy azonnal vegyék le!

TIZEDES Melyiket, atyám? A hamist, vagy az igazit? Kettőnk közül valaki szerepzavarban van, attól tartok. Itt én diktálok. Megértette? És tudja meg, hogy most ítélte halálra gögösségével ezt a szerencsétlen hülyét. Rám lőtt, rendben van, nem haltam meg, elfogtuk. Azonnal ki kellett volna végeztetnem. Nem tettem meg. Tudja miért? Mert belőlem nem vészett ki még a szeretet. Felajánlottam neki, nyerje el tőlem az életét. Megkapta a lehe-

tőséget, ha megver sakkban, meghagyom az életét. Tudja mit, gőgös pap! Lehet, hogy megvert volna. De most már nem fog megverni. Soha többet. Hát ennyi. Agyó, Boros! (*Lelővi a férfit. Boros szemei kimerednek a megdöbbenéstől, kettőt-hármat rándul, azután lecsuklik a feje.*) Na, tiszteletes, látja már, hogy nem olyan egyszerű ez a világ, ahogyan a bibliája leírja?

TISZTELETES Hogy mer templomban lövöldözni?

TIZEDES Hogy meri ezt a kérdést feltenni nekem, amikor a kereszten lóg egy halott? Miért nem vele törődik? Hol van a maguk fene nagy irgalma? Együttérzése? Miért a szar temploma a fontosabb? Egy életet elvettem az előbb, mégpedig a maga szeme láttára, s akkor ön, tiszteletes, formai hibát lát mindössze a dologban! Hogy a templomban nem szokás lövöldözni. Hát milyen ember maga, tiszteletes? Micsoda pásztora a nyájának?

TISZTELETES Ne ítélj, hogy ne ítéltess! És... takarodjanak innen!

TISZTELETES Rossz duma. Kár volt magát idehívatnom. Untat. Fantáziátlan öregember. Ráadásul már a második ember halálát okozza az ostobaságával. Na, üljön le valamelyik padba, és imádkozzék a lelki üdvéért! De csöndben! Zavar, tiszteletes, érti, zavar. Menjen a fenébe! (*Felordít.*) Vegyétek le a fényeket! Krausz! Hozzám! (*Újra sötét, csak a kis asztalra esik kevés fény. Krausz válik ki a feketeségből. A tizedes valamit mond neki, de nem lehet jól hallani a nézőtérről. Mintha azt mondaná, hozd mind a hármat, egymás után. De lehet, hogy nem ezt mondja. Krausz tiszteleg és elviharzik.*)

TIZEDES Jól ül, atyám? Nem töri a seggét a hideg pad? Azt ajánlom, hogy imádkozzék! Van mit lekönyörögnie a jó Istennél.

TISZTELETES Miért nem ölsz meg, te sátán?

TIZEDES Nem rossz ötlet. De én nem vagyok sátán. Ha az lennék, akkor maga vértanú lehetne. Meg ez a szerelmes majom is ott fenn, a kereszten. Így viszont csak balekok. A balekokat pedig nem szokták sajnálni, azokból nem lesz példakép. Azokat ki szokták röhögni. Tudja mit mondok én magának, tiszteletes... úr? A háború arra való, hogy túléljük. Valahogyan. Akárhogyan. Itt van ez a Boros is. Belebolondul abba a nőbe. Talán a nőnek sem volt közömbös. Minden rendben lenne, amikor megjövünk mi. Jönnek a katonák. Két napot kellene kibírnia békén. Legfeljebb hármat. És erre mit csinál? Hősködik. Megmutatja a nőnek, hogy bátor ember. Hogy férfi. De már nem jut ideje learatni a babért. Meghal. Én lelövöm, éppen a maga balfaszsága miatt. Hát nem hülyeség? Nézzen rám! A közelébe se érek Borosnak. Kicsi vagyok, rondácska, biztos, hogy nincs bennem semmi, ami egy ilyen nő figyelmét magára vonná. És lássa! Ő nem kapta meg az asszonyt, hiába halt meg érte. Én pedig megkaptam. A kisujjamat sem kellett mozdítanom utána. Önként, dalolva feküdt bele az ágyamba. Érti maga ezt?

TISZTELETES Hazudik. Mariska nem.

TIZEDES Nem. Nem hazudok. Miért hazudnék? Még csak nem is fenyegettem meg. Az olyan alantas lett volna.

TISZTELETES Nem áll pedig távol az aljasság magától.

TIZEDES Téved, tiszteletes úr. Amit maga utál bennem, az a hatalom. Hogy nekem valódi hatalmam van. Magának pedig nincs, hiába emelgeti rá az emberekre a keresztjét. Játsszák a szentet maga előtt, de összenevetnek a háta mögött. És igazuk is van. De próbáljanak meg mögöttem összenevetni! Nem tudnak. Nekem ugyanis hátul is van szemem.

TISZTELETES Maga megőrült.

TIZEDES Ne legyen már ilyen földhözragadt! Amit maguk háborúnak szoktak hívni, épp az az én hátsó szemem. A háború nagy színház, tiszteletes, és maguk civilként rosszul mozognak ezeken a deszkákon. Hamis az intonációjuk. Érti már? Nem csak az hallatszik, amit mondanak, de a mondatuk mögött jól kivehetően ott párállik, amit gondolnak. Használjunk egy ostoba közhelyet, hogy megértse, mire gondolok. Olyanok maguk, civilek, mint a nyitott könyv. Mit olvastam ki magából? Azt gondolta, na, itt van ez a tizedesecke. Játssza az agyát. Kibírjuk. Majd csak eltakarodik. Addig pedig tegyünk úgy, mintha komolyan vennénk. Csakhogy én ezen átlátok, atyám. Átláttam az első perctől fogva. És élveztem a helyzetet. Természetesen nem azt, hogy hülyének néznek. Azt, kedves uram az úrban, hogy én tehetem lóvá magukat. Azt gondolják, bátrak és erősek? Mindjárt meglátja, mennyire nem azok. Egyéként, tud sakkozni?

TISZTELETES Csak nem képzelem, hogy Isten házában sakkozni fogok magával?

TIZEDES Legyen már kicsit rugalmasabb, tiszteletes úr! Azt gondolja, Jézus Krisztus nem szeretett játszani?

TISZTELETES Nincs tudomásom róla, hogy szeretett volna.

TIZEDES És arról, hogy nem szeretett?

TISZTELETES Arról sincs.

TIZEDES Na látja! Semmi kivetni valót nem látok abban, hogy egy partit lezavarjunk.

TISZTELETES Egy halott szomszédságában...

TIZEDES Üres kifogások. Nem is látszik a halott. Az csak úgy van. Mintha nem is lenne. Vallja be őszintén, nem is tud sakkozni!

TISZTELETES Ha tudnék, se sakkoznék magával.

- TIZEDES Az más, ez már egyenes beszéd, látja. Megvet, ha nem tévedek...
- TISZTELETES Ne adjunk formát az indulatoknak. Isten engem békességre tanít. És megbocsátásra.
- TIZEDES Inkább sakkozni tanította volna meg...
- TISZTELETES Szégyellje magát!
- TIZEDES Na figyeljen ide, maga pap. Ha még egyszer ki mer oktatni, belelövök a szoknyába bújtatott seggébe. Megértett?
- TISZTELETES Rá merne löni egy papra?
- TIZEDES Rá én. Még kettőre is. (*Felkapja a pisztolyt, és a pap irányába lő.*) Na mi van, eltaláltam, faszikám? (*Füfel, de nem kap választ.*) Fényt, Virág, a kurva Istenbe, fényt! (*Fényárba borul a színpad, az egyik padban ott zokog hangtalanul a tiszteletes.*) Rendben. Kapcsold le! (*Ismét sötét.*) Ezt tudják maguk. Pofáznak, azután meg összeszarják magukat a saját Istenük házában. Ne bölgjön már, tiszteletes, a végén még engem is meghat.
- KRAUSZ Megjöttünk volna. Behozhatom őket?
- TIZEDES Előbb a böllért.
- KRAUSZ Értettem. Hozom a böllért.
- TIZEDES Tiszteletes! Ha megkérhetem, ne zavarjon bennünket a közbeszólásaival! Megkérhetem?
- TISZTELETES Nem fogok közbeszólni.
- TIZEDES Rendben. Hát akkor felrakom ismét a bábúimat. Az élet szüntelen játék, állandóan lépni kell, védekezni, de főleg ütni... (*Ács lép a lámpa fénykörébe.*) Üdvözlöm, böllér. Hogy ityeg a fityeg?
- ÁCS Köszönöm, jól vagyok.
- TIZEDES Ennek örülök. És a kedves felesége?
- ÁCS Hagyja békén a feleségemet!

TIZEDES Hm. Hát a két ártatlan leánykája?

ÁCS Őket is hagyja békén!

TIZEDES Értem. Maga valamiért neheztel rám. Nem beszélhetnék meg, mint férfi a férfival?

ÁCS *(lefojtott indulattal)* Nem beszélhetjük meg. Ön nem férfi...

TIZEDES A feleségének erről talán más a véleménye. Alkalom adtán kérdezze meg önagyságát!

ÁCS Nem úgy gondoltam. Hogyan intézzük el férfiak módjára a dolgot, ami kor én fegyvertelen vagyok, magának meg van pisztolya... és a sötétből is, tudom, fegyvercsövek merednek rám.

TIZEDES Hát igen. Ezek az élet igazságtalanságai, böllér. Nem tudjuk megbeszélni. Ha nem, hát nem. Tud sakkozni?

ÁCS Nem tudok, kérem.

TIZEDES Hazudik, böllér. Mindenki tud sakkozni. Maga is. Csak nem akar sakkozni, igaz?

ÁCS Igaz. Nem akarok sakkozni.

TIZEDES Velem nem akar sakkozni?

ÁCS Ma nincs kedvem sakkozni.

TIZEDES Maga mellébeszél, böllér. Nem arra válaszolt, amit kérdeztem. Azt kérdeztem, emlékeztetném, ha lenne kedve a sakkozáshoz, sakkozna-e velem?

ÁCS Miért ne sakkoznék?

TIZEDES Ejnye, böllér! Kérdésre nem kérdéssel válaszolunk. Igennel és nemmel.

ÁCS Igen.

TIZEDES Mi igen, kedves Ács uram?

ÁCS Sakkoznék magával, a betyár szentségét!

TISZTELETES *(belekottyant a sötétből)* Ejnye...

ÁCS Ez meg mi volt?

TIZEDES Talán valamelyik szentnek nem tetszett, hogy káromkodik. Ismeri a szicíliai védelmet, ugye?

ÁCS Nem ismerem. Én csak *úgy* szeretek sakkozni.

TIZEDES Aha. Most bevallotta, hogy szeret! Különös ember, nagyon különös ember, maga, böllér, Ács, Mihály. Hanem, tudja-e, hogy miért kértem ide?

ÁCS Nem tudom. Gondolom, sakkozni akart valakivel.

TIZEDES Ne legyen már ilyen hiú, Ács, csak nem képzeled, hogy én pont magát nézem ki sakkpartneremül! Ha már itt tartunk, ugye tudott arról, hogy ez a Boros szerelmes volt a feleségébe?

ÁCS A feleségem dolgaiba nem avatkozom bele.

TIZEDES Tudott, vagy nem tudott?

ÁCS Tudtam.

TIZEDES És miért hagyta?

ÁCS Mit kellett volna tennem? Nem történt közöttük semmi. A feleségem tisztességes nő... *volt*.

TIZEDES Volt. Volt? Meddig? Halljam, hogy meddig?

ÁCS Amíg maga ide nem jött, és bele nem rondított az életembe.

TIZEDES Ha Boros rondít bele az életébe, mit tesz vele, böllér?

ÁCS Megölöm.

TIZEDES És engem miért nem ölt meg? Megmondjam? Mert gyáva.

ÁCS Nem volt módomban. Meg, gyerekeim vannak.

TIZEDES Ja. Mindenkinek vannak gyerekei. Ha hiszi, ha nem, nekem is van egy kisfiam. Három és fél éves. És én is túl akarom élni ezt a nyavalyás háborút, hogy felnevelhessem. De most ne erről beszéljünk. Maga egy hatalmas gyáva húskupac, böllér. Jön a nagy dumával, hogy kézzel üti le a bikát...

ÁCS Magának én ilyet nem mondtam.

- TIZEDES Minden hentes ezt hazudja. Nekem nem. De mondhatta másnak. Hogy kézzel a bikát. Pusztá ököllet. Közben meg késsel a kezükben is be vannak gazolva egyfolytában. Na, de folytassuk. Szóval, Borost megölte volna. Dehogya ölte volna meg! Szerencséjére a feleségének nem tetszett ez a Boros. Hanem, mi van a tiszteletessel? *(A pap valahol felnyög a padok között.)*
- ÁCS Ezt meg hogy érti?
- TIZEDES Maga szerint a tiszteletes úr nem szerelmes a feleségébe? Nem látta, milyen szemeket mereszt rá folyton, a vén kujon? Sőt, volt egy pillanat, amikor még meg is érintette a felesége mellett... *(Ács döbbenetesen mered a katonára. A sötétben mocorgás hallatszik, egyszerre a fénykörbe robban a tiszteletes, magasra tartott ezüst gyertyatartóval akar lesújtani a tizedesre. Ő könnyedén kikerüli a csapást, s tarkón vágja a papot. A tiszteletes végigvágódik a kövezeten.)* Unom ezt az izgága papot. Megint elrontotta a játékomat.
- ÁCS A tiszteletes urat ne... hogy kerül ide?
- TIZEDES *(ügyet sem vet Ácsra)* Virág! Vigyétek a sekrestyébe, a többihez! Kötözzétek oda egy székhez, hogy ne fickándozzon annyit.
- VIRÁG *(a sötétből)* Értettem, tizedes úr, máris visszük. *(Kiválik a sötétből egy másik, eddig nem látott katonával. Ebből sejthetjük, igaza van Ácsnak, körülöttük mindenhol katonák ülnek.)* A száját betömjük?
- TIZEDES Nem kell. Hadd beszéljen. Mondd meg Krausznak, készüljön a második felvonás harmadik jelenetére. De csak jelre kezdjen hozzá. Lehet, hogy már a második jelenetben zöldágra vergődünk a pácienssel.
- VIRÁG Értettem. Kérek engedélyt kivinni a papot.

- TIZEDES Megadom. (*Odafordul a döbbsen álló Ácshoz.*) Még most sem akar sakkozni?
- ÁCS Szeretném megtudni végre, mit akar tőlem!
- TIZEDES De siettetí a szerencsét, böllér.
- ÁCS Nem remélem, hogy szerencsét hoz a magával való újabb találkozás.
- TIZEDES Hátha...
- ÁCS Bökje már ki, mit akar!
- TIZEDES Ugye, jól emlékszem, hogy azt mondta, szereti a szakmáját.
- ÁCS Jól emlékszik.
- TIZEDES Én meg azokat szeretem, akik szeretik a szakmájukat. Nekem is van ám szakmám. Mit gondol, micsoda?
- ÁCS Gondolom, katona...
- TIZEDES Dehogya. Az én szakmám... mondjuk, legyen vízvezeték-szerelő. Jó szakma, nem? Békében csövek, vezetékek, csapok, tömítések. Azután meg jön ez a háború, és fuccs a csöveknek, a csapoknak, fuccs a tömítéseknek. Marad a géppisztoly. Szomorú perspektíva.
- ÁCS Miért hivatott?
- TIZEDES Mondom, máris mondom. A szakmájáról beszéltem. Arról, hogy maga mestere a szakmájának. Az a helyzet, hogy kellene nekem egy jó szakember. Lenne itt egy fontos megbízatás. Le kéne vágni néhány disznót. Mi ugyanis katonák vagyunk. És nem böllérek. Tetszik érteni?
- ÁCS Levágom én, ha kell. Hol vannak azok a disznók?
- TIZEDES Majd behozatom őket, ha eljön az ideje.
- ÁCS Disznókat a templomba?
- TIZEDES Miért? Ha magát idehozathattam... na, ne idegesítsen fel, böllér! Vállalja, vagy nem vállalja?

ÁCS   És ha nem vállalom?
 TIZEDES   Virág! Egy kis fényt a hentes úrnak, hadd lássa meg Isten igaz útját! (*Fényár, a magasban Boros hullája.*) Érti már? Én megtettem maga helyett. Most maga jön. Maga teszi meg nekem azt, amire megkérem.
 ÁCS   Rendben. Vállalom.
 TIZEDES   Helyes. Hozzák be a disznókat!
 ÁCS   Itt?
 TIZEDES   Miért ne? A követ fel lehet mosni utána. Ígérem, nem a maga dolga lesz. Szaporábban, hé! (*Bevezetnek néhány elgyötört foglyot.*) Hát, itt vannak. Ezeket kell lemészárolnia, kedves böllérem. (*Nevet.*)
 ÁCS   Nem... nem lehet... nem erről volt szó.
 TIZEDES   Megígérte az előbb...
 ÁCS   Disznókat mondott.
 TIZEDES   Miért, ezek nem elég nagy disznók? Kövérnek ugyan nem kövérek, de nincs időnk felhizlalni őket. A vágásra pedig mindenképpen megérték. Valamennyien azt tették, mint a keresztén rohadó barátjuk. Megpróbálták szerény porhüvelyemből idő előtt kiszabadítani a lelkemet. Hova akarták küldeni? Nyilván a pokolba. No, én úgy döntöttem, elküldöm magam előtt ajánlónak az övékét. Dologra fel, hentes!
 ÁCS   Nem.
 TIZEDES   Miért, tán ismeri őket?
 ÁCS   Nem ismerem. Nem. Embert nem.
 TIZEDES   Érdekes elgondolás. Állatot igen, embert nem. Ezek szerint az ember magasabb rendű az állatnál. Pedig nem, Ács Mihály. Sőt, alacsonyabb rendű annál. Nem arra a közhelyre akarok utalni, hogy az állat csak akkor öl, ha éhes. Részben, mert ez

nem igaz, részben, mert mi közöm hozzá. Mi közöm az éhes állathoz. Ami fontosabb, böllér, hogy az állat nem gyáva. Még a szelíd őz sem. Látott már szelíd őzt meghalni? Én láttam. Állt méltósággal az oroszlán előtt, várta, mikor tépi fel az ütőerét a vadállat. (*Elneveti magát.*) Na, ez most olyan volt, mint a maga bikája, meg a puszta hentesököl. Bevallom, nem láttam még őzet meghalni. *Őzet még nem láttam.* Jelent valamit? Semmit sem jelent. Tudja, mi az igazi különbség az állat meg az ember között? Hogy az állatot nem lehet megszarolni. Az embert viszont igen. S ha jól zsarolod, mindenre rá tudod venni. Még a fajtája lemészárlására is. Nem hiszed, Ács Mihály? Kár. Mert éppen erre készülök. Bebizonyítom neked, hogy addig zsarolalak, amíg el nem vállalod a mészárosmunkát — helyettünk. Mi mégiscsak katonák vagyunk.

- ÁCS Ördög. És ördögök.
- TIZEDES Hagyd ezt. Templomban különben sem ildomos ördögöt szolongatni. Vigyétek ki ezeket a nyomorult állatokat! Ha nem, nem. Fényt le! (*Elsötétül a színpad, csak az asztalfény marad fenn.*) Krausz! Hallasz?
- KRAUSZ (*a sötétségből*) Jelentem, igen.
- TIZEDES Kezdődik a *harmadik jelenet*.
- KRAUSZ Értettem. A szereplők máris a színpadon lesznek.
- TIZEDES Na, böllér, micsoda színjátékot rendezek én magának! Mikor lesz megint ilyen jó sora? Színház, csak a maga kedvére. (*A tanító lép a lámpa fénykörébe.*) Üdvözlöm, tanító úr. Mi szél hozta ide, a körünkbe?
- TANÍTÓ A katonái hoztak. Meddig tart még ez a cécó, tizedes úr?
- TIZEDES Minden a maga Ács barátjától függ. Csak egy szavába kerül...
- TANÍTÓ Hogyan?

TIZEDES Kérdezze meg a barátját!

TANÍTÓ Igaz ez, Mihály?

ÁCS Igaz, tanító úr.

TANÍTÓ Hát akkor miért nem intézkedik, Mihály?

ÁCS Nem tudok, tanító úr.

TANÍTÓ Most mondta a tizedes, hogy magától függ, hogy meddig tartanak itt bennünket. Intézkedjék már, kérem. Egy szavába kerül. Mondja ki azt a szót!

ÁCS Nem lehet. Nem tudok. Nem akarok...

TANÍTÓ Mi az, hogy nem akar? Nekem tanítanom kell a gyerekeket. Maga meg azt mondja, nem akarja...

ÁCS Nem akarok több halottat.

TANÍTÓ Mit ért azon, hogy több halottat?

TIZEDES Böllér, figyelmeztetem, ha elrontja a jelenetemet, lelövöm.

ÁCS Nem fogom elrontani.

TIZEDES Tanító úr! Maga felháborodnék azon, ha azt kérném, tanítson meg valamire?

TANÍTÓ Miért háborodnék fel?

TIZEDES Miért nem háborodna fel?

TANÍTÓ Mert nekem ez a dolgom, kérem, a tanítás.

TIZEDES Na látja. Ács úr azon háborodott fel, hogy arra kértem, gyakorolja a szakmáját. Vágjon le néhány disznót.

TANÍTÓ Csak ennyi a feltétele a szabadságunknak?

TIZEDES Csak ennyi. És Ács Mihály nem képes levágni néhány disznót.

TANÍTÓ Mihály, megőrült maga? Miért nem teljesíti a tizedes kérését? emberek élete van a kezében. A családjáé. Vágja le azokat a nyomorult disznókat!

ÁCS Nem tehetem. Azok a disznók emberek. Foglyok, tanító úr.

TANÍTÓ Maga megháborodott... vagy...nem... ez nem lehet igaz...

TIZEDES Hazudik a böllér. Valójában csak ember formájú disznók. Hogyan lehetnének emberek, ha képesek voltak rám löni.

TANÍTÓ Boros is köztük van?

ÁCS Boros...

TIZEDES Borossal hamarosan találkozni fognak. Így, vagy úgy.

TANÍTÓ Ezen mit ért?

TIZEDES Semmit sem értek. Mondja csak, tanító, melyiknek csapja a szelet?

TANÍTÓ De kérem...

TIZEDES Szóval, melyik lányt nézte ki magának?

TANÍTÓ Kikérem magamnak...

TIZEDES Hagyja, tanító úr. Láttam én mindent. A kisebbikért van oda. Tudja mi a baj? Az a baj, tanító úr, hogy Krausz is bolondul a lányért. *(A sötétben dulakodás zaja, mintha elfojtott női sírás hallatszanék.)* Van egy ajánlatom. Nekem mindig van egy ajánlatom. A fene nagy lelkemre fogok egyszer ráfizetni. Maga rábeszéli Ácsot, hogy végezze el a kért munkát, én meg megfégezem Krauszt.

TANÍTÓ Én nem beszélhetem rá. Ha emberekről van szó...

TIZEDES Rendben. Ács, utoljára kérdem, vállalja-e a megbízatását?

ÁCS Nem.

TIZEDES Virág, fényt! *(Fegyverek csöve mered a két fogolyra. Középen, az úrasztalon fekszik Éva lemeztelenítve, két oldalról lefogják a katonák, Krausz áll a szétfeszített combok között, a nadrágját gombolja. Felnéz, jelre vár.)*

TANÍTÓ Éva... szent Isten... Boros...

ÁCS Ne, könyörgöm, ezt ne! A lányomat ne...

ÉVA *(meghallja az apja hangját, sikolt)* Apuska, seg... *(Betapasztják a száját.)*

TIZEDES Várj, Krausz! Mondott valamit, böllér?

ÁCS (*letérdel*) Mindenre, ami szent, kérem, ne... ne bántsák... őt ne... velem bármit megtehetnek, de a lányomat... kérem, maga is apa... irgalmazzon neki...

TIZEDES Nem ezt vártam magától, Ács. Maga engem nem érdekel. Mit kezdjek a szaros életével? Az érdekel, vállalja-e a munkát.

ÁCS Nem vállalhatom... hát nem érti...

TIZEDES Krausz, láss hozzá!

TANÍTÓ (*a tiszt elé veti magát*) Ne! Várjanak!

TIZEDES Krausz! Várj! Na jó, még egyszer visszafogom a katonámat. De harmadszorra már nem hiszem, hogy ez sikerülni fog. Gondoljanak csak bele, ott ácsorog szegény Krausz két gyönyörű, zsenge, érintetlen lánycomb között. Micsoda lelkierő kell, hogy megállja, hogy ne lökjön egyet rajta... igaz, Krausz?

KRAUSZ (*lihegve*) Jelentem, igen, nagyon nehéz... kérek engedélyt... megkezdni... végre...

TIZEDES Mit akart mondani, tanító?

TANÍTÓ Én vállalom.

TIZEDES Maga? Mit? Na lám, micsoda hős. Vállalja a piszkos munkát az apósa helyett. Hozzanak be egy disznót! Gyorsan, gyorsan! (*Bevezetnek egy foglyot. A tizedes egy bajonettet nyom a kezébe.*) Lásson hozzá, jóember.

TANÍTÓ (*a fogolyhoz tántorog, megáll előtte, lengeti a bajonettet. Próbálja megtenni, de nem viszi rá a lélek.*) Képtelen vagyok megtenni.

TIZEDES Krausz!

TANÍTÓ Ne! (*Belenyomja a szerencsétlen pára torkába a törst, a fogoly összecsukszik, melléje hanyatlik a tanító.*)

TIZEDES Lám, így lesznek névtelen kis senkiből hősök.

ÁCS Mocskos szemetek.

TIZEDES A maga lánya miatt volt, Ács. Csak ne legyen cinikus. Krausz! Egyelőre nem... vigyétek ki! A harmadik jelenetbe belepiszkolt ez a bolond tanító. Készüljétek a negyedik jelenetre.

KRAUSZ Az utcáról?

TIZEDES Naná. És lehetőleg nőt. Nem kell szép. Legyenek gyerekei, kettő, három. *(Odasétál a földön fekvő tanítóhoz, belerúg.)* Ostoba szerelmes állat. Mit meg nem tesz azért, hogy megmentse azt a kis nebánsvirágot. Amire, maga, dicső apa, nem lett volna képes. Igaz? Ha nincs a tanító, Krausz már rég partiba vágja a lányát. Meg az összes többi katona, akik a sötétben csak arra várnak, hátha ők is sorra kerülnek a finom falatocskára...

ÁCS Igaz... igaz... Csak hagyja már abba...

TIZEDES Rendben. Én azért nem mondtam le arról, hogy maga végezze el a megbízatást. Láthatta, a tanító milyen pancser munkát végzett. Lehet, hogy a nyomorult meg sem halt, most vérzik ki szörnyű kínok közepette a szegény állat. Miért alakult ez így? Mert a tanító nem szakember. Odatotyogott, és szúrt, ahogy bírt, ahova ment. *Maga helyett.* Szánalmas, kicsit komikus látvány volt, nem? Nem jól van ez így, böllér. Megpróbálkozom tehát mással, hogy meggyőzzem. Lássá, nem ravaszodom, nem leplezem, amit akarok. Megtörni magát. Olvastam én egy könyvet. Valami orosz diktátorról szólt. Pontosabban annak a kemény embereiről. Hogyan törték meg a legkeményebb figurákat is, egy-két trükkel. A maga kedvéért lekoppintottam onnan egy jelenetet. Ismét színház, Ács, és meg fogja látni, milyen remek rendező ez a maga kis tizedese. Mert nem ám az a nagy dolog, hogy valakit megölünk. Az a könnyebbik megoldás. Valakit megtörni, az a valami, kedvesem. De nem lövöm el a poént. A végén még elunod az előadást. Krausz!

KRAUSZ (*a sötétből*) Jelen.

TIZEDES Készen vagytok?

KRAUSZ Jelentem igen. Mehet?

TIZEDES Küldjétek! (*Vézna, elhasználódott, meghatározhatatlan korú nő lép a lámpa fénykörébe. Reszket a félelemtől.*) Van gyereke?

NŐ Igen.

TIZEDES Hány gyereke van?

NŐ Három.

TIZEDES Hány évesek?

NŐ A legkisebb három, aztán van egy tíz és egy tizenhárom éves... engedjenek haza, kérem, felügyelet nélkül vannak a kisebbek...

TIZEDES Vállalja, Ács? Jól fontolja meg, mit mond. A hölgy nem ér rá.

ÁCS Nem. (*Abban a pillanatban, ahogy kimondja, lövés dördül a sötétből, a nő elhanyaglik.*) Miért? Mit vétett magának ez a szerencsétlen?

TIZEDES Ne ordítson velem, böllér. Nekem semmit se vétett. És magának?

ÁCS Miért ölte meg?

TIZEDES Én? Maga ölte meg, barátom. Nem szeretném, ha rám kenné a felelősséget. Maga ölte meg, mégpedig hidegvérrel. Ott kezdődött a baj, hogy nem akarja a szakmáját gyakorolni. S ha az emberek nem akarják a szakmájukat gyakorolni, akkor megbolydul a világ rendje. Megértett már, böllér? A világban minden fogaskeréknek illeszkednie kell. Különben zavarok támadnak a működésben. Mint ennek a szegény asszonynak a példája is mutatja. Tehet ő valamiről? Nem tehet. Megy az utcán, elfogják a katonáim. Ide hozzák. Ön pedig, hogy a saját kezét tisztán tarthassa, megöli. Elsüt egy pisztolyt a sötétben. Közben meg eljártssza, hogy itt ácsorog előttem, és moralizálgat.

ÁCS Nem, nem, nem. Az ilyen gazembereknek csak egyszer kell, hogy engedjen az ember, és soha nem lesz vége. Pont azáltal léteznek, hogy mindenki fejet hajt az erőszakosságuk előtt.

TIZEDES Szépen mondta. Hát, ne hajtson fejet, böllér. Mi azonban még nem fejeztük be a negyedik jelenetet. Krausz! Jöhet! (*Újabb asszonyt tolnak láthatatlan kezek, vagy fegyvercsövek, a lámpa fénykörébe.*) Ismeri ezt az asszonyt, Ács?

ÁCS Ismerem.

TIZEDES Hány gyereke van?

ÁCS Kettő. Két kislány.

TIZEDES Akárcsak magának. Egy kérdést teszek fel önnek, Ács Mihály. Vállalja-e a magára kirótt feladatot?

ÁCS (*teljesen összeroppanva, csak nagyon sokára válaszol*) Vállalom.

TANÍTÓ (*valahonnan a sötétből*) A kurva anyádat!

TIZEDES Nagyszerű. Az asszonyt engedjék el! Önnek szerencséje van, hölgyem. Ez a gentleman megmentette az életét. (*Kezet csókol a rémült, semmit sem értő nőnek.*) Kérem, majd mindenkinek mondja el, milyen gálánsan viselkedett magával Ács Mihály úr, a hentes. Most pedig hozzák be azt a néhány maradék disznót. Ács Mihály, munkára fel! Készen áll?

ÁCS Készen vagyok. Kezdhetjük...

2. jelenet

(Az első felvonásban megismert lakásbelső. Hajnal, vagy reggel. Egyedül Ács van ébren, az asztalnál ül. Látszik rajta, hogy az egész éjszakát ébren töltötte. Mariska jön le a lépcsőn, nem szól, nem néz rá az urára, bemegy a konyhába. Kisvártatva előkerülnek a lányok, követik az anyjukat. Ők sem szólnak az apjukhoz. A lányok kis idő múlva visszatérnek, szótlanul teríteni kezdenek.)

ERZSI   Kér pálinkát?

ÁCS   Nem kérek.

ÉVA   Igyék egy kupicával, apuska, az majd jót tesz!

ÁCS   Hát, rendben van. Hozzál. *(Éva pálinkát hoz, tölt az apjának, Ács egyhajtásra lehúzza az italt.)* Köszönöm. *(Láthatóan mondani akar valamit, de nem tudja, hogyan fogjon hozzá.)* Milyen idő van odakint?

ERZSI   Meleg. Egészen kellemes.

ÉVA   Nem akar egyet sétálni, apuska? Most már ki lehet menni nyugodtan.

ÁCS   Nem. Nem akarok kimenni. Adj még egy pálinkát, kérlek!

ERZSI   Nem fog megártani, apuska?

ÁCS   Tudom én, hogy mikor elég. Ne szóljatok bele!

ÉVA   Ma elmennek a katonák.

ERZSI   Éppen ideje. És mi megint a régi életünket éljük.

ÉVA   Nem egészen.

MARISKA *(kilép a konyhából)* Miért ne élhetnénk úgy, mint régen?

ERZSI   Szerintem ugyanúgy élhetünk, mint eddig. Történt valami?

ÉVA   Semmi. Igazán nem fontos.

ERZSI   Csak mondd, ha valami nyomja a bögyöd.

ÉVA Nem történt semmi. Csak anyánk lett kurva, és apánk lett hóhér. Az egész falu ezen ezzel van tele. Szégyellek kilépni a házból.

MARISKA Hallotta, mit mondott?

ÁCS Hallottam.

MARISKA Egy szava sincs hozzá?

ÁCS Mit mondjak? Igaza van. Már ami rám vonatkozik...

MARISKA És tényleg úgy gondolod, hogy én kurva lettem?

ÉVA Úgy gondolom. Ma is a tizedessel aludtál. Nem? Én nem is értem, apuska miért tűri el ezt neked...

MARISKA Semmi közöd hozzá! Megértetted? Ott még nem tartunk, hogy nektek is beszámolási kötelezettséggel tartozom.

ERZSI Nektek? Hát szoltam én egy szót? Kivételesen védtelek volna benneteket. De ezt észre sem veszitek.

ÁCS Elég legyen ebből. Ha elmentek a katonák, majd mindent tisztázunk.

ÉVA Nekem nincs mit tisztáznom...

ERZSI Nincs hát. Milyen jó is *Évikának*... Neki nincs mit tisztáznia. Ő megmaradt tisztának, meg a kis édes. Könnyű persze úgy tisztának megmaradni, hogy helyetted anyád bújlik az ágyba. Mit gondolsz, miért feküdt bele anyuska annak a szemétnek az ágyába? Ó, hogy utállak ilyenkor, te álszent fazék! Hát éppen azért, hogy ne a te gyönyörűséges combocskáid között ébredjen fel ma Krausz közlegény...

ÉVA Virág közlegény meg a tiéd között...

ERZSI Sajnállok, hogy ilyen együgyű vagy. Neked megmagyarázni valamit... Így maradhattál meg a tanítódnak tisztán... szűzen...

ÁCS Azt mondtam, elég legyen ebből! Itt mindenki süket?

TIZEDES *(a lépcső tetejéről hallgatja őket)* Jó reggelt, kedves családom! Milyen jó is a család megszokott, meleg zajongásában felébredni! Ugye, nem zavarja magukat, hogy ilyeneket mondok? De tudják, én tényleg úgy érzem, mintha a tulajdon családomban lennék. És a család a legnagyobb dolog ebben a zűrzavaros, rossz világban. Vajon mi lehet az enyéimmel? Sokat gondolok rájuk. Egyszer csak véget ér ez a vacak háború. Ugye, véget ér? *(Hallgatnak.)* Nem válaszolnak. Én tudom, hogy maguknak sem könnyű. De lássák be, mi mindent megtettünk, amit emberileg meg lehetett tenni, hogy minél kevesebb gondot okozzunk önöknek. Nem? Min-dent meg-tet-tünk. És lám, valamennyien túléltek a katonák átvonulását, nem történt tragédia a családban, nem erőszakolták meg ezeket a szép lányokat a mi eldurvult katonáink...

ÁCS Üljünk asztalhoz, talán!

TIZEDES Remek. Üljünk. Természetesen nem várok köszönetet azért, amit önökért tettem. Hiszen, ez a kötelességem volt a szállásadóimmal szemben. Költsük el hát az utolsó reggelinket! Bensőségesen, a megszokott szeretet légkörében. *(Leül. Erőltetetten humorizál.)* Csak nem egyedül fogom ezt a rengetegséget megenni? Kedves Ács család...

ÉVA *(leül mellé. Tölt neki pálinkát. Tölt magának is. A szülők dermedten figyelik.)* Na, egészségére, kis hadnagyocska!

TIZEDES Tizedes vagyok.

ÉVA Tényleg? Nem hadnagy? Csak egy tizedes? Anyuska, hát lehet az, hogy te csak egy tizedessel...

ERZSI Begyújtsam-e a szamovárt?

ÁCS Gyújtsd be!

ÉVA   Lehet az, hogy egy ócska kis tizedessel...? Egy rongyos, szar kis tizedessel...? (*Sírva fakad.*) Anyaaaaa... hogy teeee....

ÁCS   Szedjen, tizedes! El fog hűlni...

TIZEDES   Rossz a kisasszonyok hangulata. Csak nem történt valami visszavonhatatlan, amiről én nem tudok?

ERZSI   Ha ön a közelünkben van, nem történhet semmi visszavonhatatlan. Hogyan is történhetne? Hiszen tudja, tizedes úr: ön a mi védangyalunk. A mi önzetlen, szeretett védangyalunk.

TIZEDES   Jól esik, amit mond, még akkor is, ha egyetlen őszinte hangocska sincs benne. Maga még túl fiatal, Erzsébet, nem tudja, hogy mekkora igazságokat mondott ki az előző mondataiban. Majd az idő kiigazgatja a mostani hamis hangsúlyait.

ÁCS   Miért nem eszik?

TIZEDES   Csak ön után... Természetesen...

ÁCS   Ne féljen, nem fogjuk megmérgezni! Már csak egy hulla hiányzik ebből a házból, a reggelizőasztal mellé. Csak egyen nyugodtan!

TIZEDES   És maguk? Maguk miért nem esznek? Egyedül elsápadnak ezek a friss, finom ízek a számban...

MARISKA   Ne komédiázzék itt, tizedes! Reggelizzen meg, és menjenek Isten hírével!

TIZEDES   Maga sem eszik, szépséges háziasszonyom?

MARISKA   Én nem. Köszönöm. Én nem vagyok éhes. Én torkig vagyok...

TIZEDES   Böllér?

ÁCS   Köszönöm. Én magával nem eszem egy asztalnál.

TIZEDES   Ó! Mennyire érzékeny lélek. Mintha nem is ön... de hagyjuk talán... Lányok?

ÉVA   Magával nem. Maga ölte meg Borost. Maga gyilkos.

TIZEDES Ez nem igaz. Borost a háború ölte meg, kedves Éva. Ismét hi-
vatkoznék zsenge korára, amely nem teszi lehetővé, hogy ezt
megértse. Azon felül, Boros urat a saját ostobasága, valamint a
tisztelendő úr balgasága ölte meg. Egyszer még szégyellni fog-
ja az előbbi igaztalan szavait.

ÉVA Farizeus!

TIZEDES (*elengedi a füle mellett*) Önt már meg sem kérdezem, Erzsébet kis-
asszony, hogy velem tart-e a reggeli étkezésben?

ERZSI Miért ne? Szedjek, tizedes úr, vagy ellátja saját magát?

ÉVA Erzsi! Mit csinálsz?

ERZSI Ugyan mit? Reggelizem a tizedessel. Ne játsszátok az agyato-
kat! Ti pontosan tudjátok, hogy ha mindannyian azt mondjuk,
nem eszünk a tizedes úrral, akkor a tizedes úr azt fogja monda-
ni, ám legyen, és azt a parancsot adja ki, leülni, enni, mind! És
akkor mi le fogunk ülni, és enni fogunk, de enni ám, és nagyon
fogjuk szégyellni magunkat utána. Egyedül talán apuska merne
ellent mondani neki, de a tizedes úr nagyon haragos és követ-
kezetes ember, tehát lelőné apuskát, akár egy kutyát, mesélné
később a következő szállásán, és akkor nagyon büszkék lehe-
tünk a tisztességünkre, és járhatunk ki a temetőbe...

TIZEDES Van a beszédben igazság, sőt, él is. Kérem, nyomatékosan ké-
rem, üljenek le, és egyenek! Ez az utolsó közös reggelink. (*Va-
lamennyien leereszkednek egy-egy székre. Mariska szed min-
denkinek. Némán, kapkodva esznek, nem néznek egymásra. A
tizedes fejezi be utoljára.*) Fejedelmi reggeli volt, köszönöm.
Most akkor, elindulnék. Virág, Krausz! (*A két legény a kony-
hából keveredik elő.*) Összepakoltatok?

VIRÁG Jelentem, igen.

TIZEDES Helyes. Köszönjétek el!

KRAUSZ   Kezét csókolom a hölgyeknek, viszontlátásra, uram...

VIRÁG   A viszontlátásra!

TIZEDES   Kint várjatok meg!

KRAUSZ   Kérünk engedélyt a távozásra.

TIZEDES   Menjetek már! Milyen körülményesek tudnak lenni a katonák!
(*Feláll.*) Hát, kedveseim, elérkezett a búcsú nehéz pillanata. Ha hiszik, ha nem, fáj a szívem. Megszoktam itt lenni, a maguk szép és természetes lényében gyönyörködni. Higgyék el, a katona is érző ember. Én annak a híve vagyok, előbb a kötelesség, és csak utána az érzelem. Lehet, önök sokszor csak a kötelességét teljesítő mord katonát látták bennem, de én mindvégig az önök szeretetének, szépségének és gyöngédségének a kisu-gárzásában fürösztöttem, elfáradt életemet. És ezt szeretném megköszönni. (*Várákodik, de nem mozdul senki.*) Igen, beszélünk kell arról is, hogy voltak konfliktusok. A katona nem mindig tehette meg azt, amit az ember szeretett volna megtenni. Kérem, nézzék el ezt nekem. Remélem, legalább annyi kellemes emléket hagyok itt önökben, amennyit magammal viszek az ismeretlen, kegyetlen jövőbe. (*Ismét várákodik, de még mindig nem mozdul senki.*) Még valami... Bizonyára meglepődnek, de nem kívántuk mi ingyen a szállást, az eltartást, a fogadást. A jóltartásért önnek, asszonyom... (*Pénzt tesz le Mariska elé.*) A segítségéért önnek, Ács uram... (*Pénzt vet Ács elé is, és nyomban a pisztolya felé nyúl.*) Na, csak ne tiltakozzanak, ez jár maguknak. Szabad a hölgyeknek kezét csókolnom? (*Nem kap választ, elindul, mindnek kezét csókol.*) Szabad önnel kezét fognom, kedves házigazdám?

ÁCS   Nem vagyok hajlandó kezét fogni egy gyilkossal...

TIZEDES (*tapsol*) Bravó, kedves böllérem! Ezt jól csinálta. Komolyan mondom, örülök neki. Ismét van tekintélye a családban. Jól megmondta a szaros tizedesnek. Bátran, keményen, egyenest a szeme közé. De meg ám. S lássa, böllér, még csak meg sem büntetem. Minek? Nem tudja maga még azt, milyen lehetőséget szalasztott el, amikor nem fogott velem kezét. Én vagyok ugyanis ebben a patkányfészek faluban az utolsó ember, aki hajlandó lenne *magával* kezét szorítani. Lehet azért, mert... De ne érzélgősködjünk... Ha nem, hát nem. Remélem, még viszonzhatom a szívességüket... egyszer... valamikor... (*Kezét a sapkájához emeli, összecsapja a bokáját, és távozik.*)

ERZSI Vége, vége, vége, vége, vége...

MARISKA Te bohóka, te...

ÁCS Szedjétek le az asztalt! És takarítsátok ki a hálósobát! A szemétre ezzel a pénzzel..

ÉVA Úgy lesz, apuska. (*Gondosan összehajtja a bankjegyeket, és gőgösen elvonul.*)

MARISKA El sem hiszem, hogy vége. Holnaptól kezdődik minden újra.

ÁCS (*szórakozottan*) Holnaptól.

MARISKA Reggel vág?

ÁCS Igen. Teleknél kettőt.

MARISKA Az jó. Már kifogyóban vagyunk a hurkából.

ÁCS Majd holnap feltöltjük megint a kamrát.

MARISKA Mihály? Mikor akar beszélni velem?

ÁCS Semmikor. Mit kellene beszélnem veled? Életben maradtunk, mind a négyen. Ez a legfontosabb.

MARISKA Tudja, hogy nem erről van szó.

ÁCS Én nem tudtalak megvédeni... arról van szó.

MARISKA Tudja jól, hogy –végső soron – elkerülhettem volna...

- ÁCS Hagyjuk ezt! Ne beszéljünk többé róla! El kéne utaznod a gyerekekkel pár napra Délre! Ahogy mások szoktak. Hogy lenyugodjanak... Jól van, na... *(Magához akarja ölelni, de az asszony kicsúszik a karolásából. Zavartan álldogálnak. Mindketten megkönnyebbülnek, amikor csöngetnek.)*
- MARISKA Hagyjátok, lányok, majd én kimegyek... *(Kiszalad, kisvártatva Telekkel jön vissza.)* Üljön le minálunk, szomszéd. Pálinkát? Vagy valami harapnivalót...
- TELEK Köszönöm, nem. Elmentek?
- ÁCS Látod. Elmentek.
- TELEK Hát, már nagyon ideje volt.
- ÁCS Ami azt illeti, ideje.
- TELEK Hallottad, hogy nálunk mindent kirámoltak?
- ÁCS Hallottam. A lányok?
- TELEK Megvannak. Megúszták. Két és fél napig a szalmakazalban... Szegénykék. Még most is remegnek... Szerencsére volt annyi eszük, hogy elrejtőztek, amikor meghallották, hogy jönnek a katonák. Mégsem lett igaza Mariskának...
- ÁCS *(rosszkedvűen)* Valamilyen formában igaza lett. A mi lányainkhoz sem nyúltak hozzá.
- TELEK *(furcsa mosollyal)* De csak valamilyen formában... *(Kapcsol.)* Igaz is. Ők is megúszták, hála Istennek. *(Csöngetnek.)* Na lám, ha egyszer megindul az élet. Mint azelőtt. A sürgés-forgás nálatok. Majd csak elfelejtjük ezt az ostoba csetepatét. Igaz-e? *(A tiszteletes nyomakszik befelé, fején turbán emlékeztet a tizedes pisztolyára.)* Drága tiszteletes úr, jól van?
- TISZTELETES Dicsértessék! Nem a legjobban. Nagyon fáj a fejem. Az az átkozott tizedes... de mit is mondok... hát, rendesen odasózott... Meg, nagyon fáj a derekam is... egész nap sűröltam a temp-

lomban... (*Ácsra pillant, aki elkerüli a tekintetét.*) A templom
kövéről... a rengeteg vért...

MARISKA Megkínálhatjuk valamivel?

TISZTELETES Nem, köszönöm. Önöknél minden rendben?

MARISKA Igen. Nálunk minden rendben.

TISZTELETES És maguknál?

TELEK Nálunk is. Köszönjük.

TISZTELETES Csak szegény Boros... meg szegény Jankovics... a mi vértanúink...

ÁCS Akkor talán beszéljük meg a holnapot!

TISZTELETES Kezdődik a béke... vágással... hehe... de most már igazi disznókkal...

ÁCS De tiszteletes...

TISZTELETES Bocsánat... úgy látszik, valami fontosat kivert az agyamból a tizedes pisztolyának az agya... hehe... pisztolyagyam lett a vértől...

ÁCS Hányra menjek?

TELEK Éppen erről akarok veled beszélni, Mihály... éppen erről... hogy nem kell jönnöd holnap.

ÁCS Nem akarsz holnap vágni?

TELEK De... Vágni kell. Enni kell... élni kell... Csak, tudod, azt mondja az asszony is... de én is úgy gondolom... hogy jobb lenne, ha nem te vágnád le az idén a disznóinkat... annyi minden történt velünk, veled... tudod... zavaros, furcsa dolgok... hogy talán felfogadnánk mást... már fel is fogadtunk... az az igazság... hogy felfogadtunk...

ÁCS Értem. És jövőre?

TELEK Hiszen az még annyira messze van...

ÁCS Szóval akkor sem... jövőre sem...

TELEK Mihály, hiszen mi barátok vagyunk... voltunk... minek hazudnék neked... nem. Hogy is mondjam... nem kellesz *többé*. (*Hirtelen feláll.*) Az a helyzet, hogy el kell most rohannom... Rengeteg még ma a tennivalónk... Kezeit csókolom, Mariska... (*Kezet csókol neki.*) Tiszteletes úr... Szervusz, Mihály... (*Ács a kezét nyújtja felé, de Telek úgy tesz, mintha nem venné észre. Kirobog a szobából. A férfi megszégyenülve ejti le maga mellé a kezét.*)

TISZTELETES Ne is törődjék velem! Majd meggondolja magát. Rendbe jön előbb-utóbb minden, meglátja. Elnyugszanak a felkavart vizek.

ÁCS Majd csak elnyugszanak. A tanító...?

TISZTELETES *Azóta* nem láttam. Majd csak előkerül ő is. Meglátja, minden rendbe jön. (*Csöngetnek.*) De nagy a forgalom maguknál! Egymásnak adják a vendégek a kilincset, mint régen. (*Gulyás lép be. Komor, vagy inkább ünnepélyes.*) Gulyás úr, Isten hozta megint a körünkben...

GULYÁS Jó napot. Minden rendben?

ÁCS Amint látod.

GULYÁS Elmentek?

ÁCS El.

GULYÁS Nagyon helyes. Mindenki épségben?

ÁCS Mindenki.

MARISKA Az előbb volt itt Telek...

GULYÁS Találkoztam vele... váltottunk pár szót.

ÁCS Leülsz?

GULYÁS Nem, köszönöm... (*Mariska felé fordulva*) Ne fáradjon, Mariskám, nem iszom! Azért jöttem, Mihály...

ÁCS (*komoran*) Hallgatlak.

GULYÁS Tudod, vasárnap reggel vágnék...

ÁCS Megállapodtunk...
 GULYÁS Hát éppen ez az. Megváltoztak a dolgok, Mihály. Megérthe-
 ted... nem akarom, hogy te vágd le az állataimat...
 ÁCS Értem. Megmagyaráznád?
 GULYÁS Nehéz ez... az ember úgy összeszokik az állattal... sajnálja...
 meg tiszteli is... te meg, ugye...
 ÁCS Én meg...
 GULYÁS Te meg, ugye, embert öltél, Mihály... embereket...
 ÁCS Igen.
 GULYÁS Nem akartad, persze, tudom én, de... mégiscsak hóhér lettél...
 és én nem adom az állataimat... *(Elcsuklik a hangja, sír.)* Nem
 adhatom az állataimat hóhér kezére... tudom, megbüntet ezért
 engem az Isten, Mihály, amit én most mondok neked... és azt
 se bánom, ha nem bocsátasz meg nekem ezért... *(Szinte kitör a
 szobából, hallatszik, ahogy becsapódik utána az ajtó.)*
 ÁCS *(nem látszik az arcán semmilyen érzelem)* Tölts pálinkát! *(Mariska tölt
 neki. A férfi iszik, végigcsordul az állán az ital, nem törli le.)*
 Akarok még egyet!
 TISZTELETES Nem lesz elég, Mihály? Én nem akarok beleavatkozni a dolgá-
 ba, de kár tetézni a bajt. Minden csoda három napig tart. Majd
 csak lenyugszanak a kedélyek.
 ÁCS Én böllér vagyok. Nekem vágnom kell, tiszteletes úr. Van ma-
 gának disznója? *(Tölt magának, iszik.)* Mert ha van, akkor arra
 kérem, engedje, hogy levágjam... Ingyen vágom le... még kós-
 tolót sem kérek... Ha lenne magának egy disznója...
 TISZTELETES Miket nem beszél? Honnan lenne nekem disznóm...
 ÁCS Csak úgy gondoltam. Nekem vágnom kell. Érti? Ez az életem.
 Hogy mondta a tizedes?
 TISZTELETES Hagyja azt a nyomorultat...

ÁCS

Nem úgy van az. Azt mondta a tizedes, az embernek szeretnie kell a szakmáját... És hogy becsüli bennem, hogy szeretem a szakmámat. Mert én tényleg szeretem. Ezt jól látta meg a tizedes. Nem érek én semmit, tiszteletes úr, csak éppen annyit, hogy szeretek vágni. Disznót vágni. És most elveszik tőlem a disznóimat. *(Tölt, iszik, nem merik leállítani, dermedten nézik, már az asztalnál vannak a lányok is. A férfi egyre részegebb, a hirtelen-részegek zavarodottságával beszél.)* Egy hóhér ne vágjon disznót. Mert a disznónak lelke van. Én meg csak egy hóhér... vagyok... leszek... a szemükben... Az én lelkem persze senkit sem érdekel. Egy hóhérnak ne legyen lelke. Mit akarhatt velem az Isten... Tudna válaszolni, elvégre maga mégiscsak pap... Mit akart elvégeztetni... akkor... de hát én megmentettem azt az asszonyt... tudja mindenki... vagy nem mentettem meg... vagy nem tudja senki... vagy senki nem akarja tudni... de mit számít ez most... ha nem vághatok, én meghalok, tiszteletes úr, vagy elemészttem magam, vagy elveszejttem...

TISZTELETES Szerzek magának disznót, Mihály, nyugodjék meg, és le fogja majd vágni...

ÁCS

Nagyon rendes ember maga, tiszteletes. De nekem igazi disznók kellene! Igazi disznók. Érti? Nem a maga könyörületből beszerzett szar disznói. Igazi disznók! Mint régen. És a hajnalok, és a vödör csörgése az ólnál, és a fogók szuszogása, és a hörgő, rugdalózó állat, ahogy már a hátán fekszik... De ki fog nekem disznót adni, ha a barátaim is elveszik tőlem az állataimat... *(Csöngetnek. Ács nem hagyja magát zavartatni.)* Ki fog nekem disznót adni? Pedig mindenki tudja, hogy én vagyok a legjobb böllér az egész környéken... mindenki tudja... ha én vágok, az ünnep... az nem egyszerű vágás... *(Klein lép be,*

szörnyen zavart.) Jé, a Klein úr! Klein úr, van magának disznója?

KLEIN Hogyan lenne, kérem? Én kereskedő vagyok. Nincs nekem időm az állatokkal foglalatostkodni a ház körül.

ÁCS Kár, nagy kár. Örültem volna, ha van disznója, Klein úr. Ha szabad kérdeznem, Klein úr, ha lenne disznója, rám bízna a vágásukat?

KLEIN Biztosíthatom, hogy magára bízám, tisztelt szomszéd úr. De nekem soha nem lesz disznóm. Tudhatná...

ÁCS Ja. Úgy könnyű rám bízni. Klein úr, megkérném valamire. Menjen a fenébe, Klein úr! (*Iszik.*) Ha nincs disznója, azonnal menjen a fenébe...

MARISKA Elnézését kérjük, a férjem nagyon kimerült...

ÁCS Mondtam valamit, Klein úr! Nem fél tőlem? Nem fél egy hóhértól? Nem hallotta, mit műveltem a templomban a foglyokkal, Klein úr?

KLEIN Hallottam kérem. Hát, elég szörnyű... a háború, a háború mindennek az oka, szomszéd úr... maga jó ember... maga nem hóhér, szomszéd úr...

MARISKA Megkínálhatjuk valamivel, Klein úr...

KLEIN Nem, köszönöm... az a helyzet, hogy megint rossz hírt hoztam... én mindig csak rossz hírt hozok maguknak... nem is tudom, hogy kezdjem el...

TISZTELETES Ne kerteljen, mi már kiálltunk annyi mindent...

KLEIN A tanító úr...

ÉVA Mi van a tanító úrral?

KLEIN A tanító úr elölte magát, kérem.

ÉVA Neeeeeem! Isteeeeeem! (*A tiszteletes keresztet vet.*) Nincs Isten! (*Zokogva kirohan a szobából.*) Hazudiiiiik!

ÁCS   Hogyan?

KLEIN *(félreérti a kérdést)* Kötél általi halállal, kérem.

MARISKA   Ne részletezze!

KLEIN   Én nem akartam részletezni, csak... mindig a rossz hírt hozó
issza meg mindennek a levét... *(Kihátrál.)* Elnézésüket kérem,
de engem kértek meg...

ÁCS   A tanító. Ki gondolta volna, hogy meg meri tenni... A szaros.
Felakasztotta magát. Fel, a bitangja. Elmenekült előle... mi elől
menekült el... meghalt a tanító... nem lesz a vejem... szegény
tanító... nem illett közénk... meghalt... *(Előre csuklik a feje, de
nyomban felemeli.)* Klein úr! Az ördögbe, Klein úr! Elment.
Pedig kérni akartam tőle valamit. Hogy fogjon velem kezét.
Lehet, hogy ő kezét fogott volna velem. Tiszteletes úr, nem
akar velem kezét fogni? *(A pap felé nyújtja a kezét.)* Ha meg-
kérem, kezét fog velem?

TISZTELETES Én kérem pap vagyok. A papok nem szoktak kezét fogni a hí-
veikkel... Szörnyű ez a hír, a tanító... ez még a tizedes műve...

ÁCS *(lehanyatlik a keze)* Értem. Merre mentek?

MARISKA   Késő...

TISZTELETES *(zavartan)* Meg kellene beszélni a következő bibliaóra idő-
pontját...

MARISKA   Menjen a fenébe...

(Gyors függöny)

VÉGE

